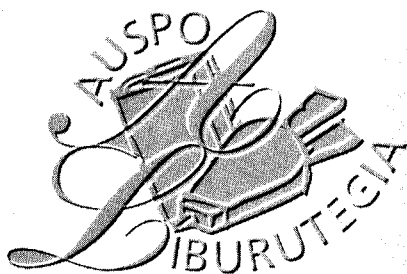


Antton Kazabon

Koskotenekoak

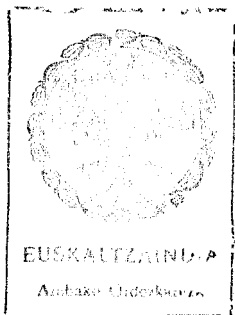


1117J

GAS-128/87

Koskotenekoak

Auspoa Liburutegia
230



SENDOA ARGITALDARIA

Ugaldetxo auzoa

Tels. (943) 49 35 51 - 49 35 52 - 49 35 53

Fax (943) 49 35 48

20180 OIARTZUN (Gipuzkoa)

Antton Kazabon

Koskotenekoak

Marrazkilaria: Andoni Odriozola

Auspoa Liburutegia
(1995)

© SENDOA ARGITALDARIA

Fotokonposaketa eta inprimaketa: ITXAROPENA, S.A., Zarautz

ISBN: 84-89080-22-4

Legezko Gordailu: S.S. 666/95

Antton Kazabon

Katanbegi galduaren begi-belarriak

Orain 40 urteen bueltan gabiltzanon belaunaldiaren patua dela dirudi: gazteen artean ibiltzeko zaharregi, eta zaharren artean txoko bat izateko gazteegi, goizegi bezain beranduegi jaioak izatea. Harritu ere egin liteke norbait, Antton Kazabon *Auspoan* ikusita.

Belaunaldi horretxan ordezkari petoa baita Antton. Ez adinez bakarrik, bere bertso paperetara jasotzen duen mundu-ikuskeraren oso belaunaldi horrena dugu. Izan ere, ez ditu urruti garai bateko eta —aita Zabalak hain arduratsu sail honetan bildutako— zaharragoen kontu haiek. Eskolan euskaraz debekatu eta erderaz ezin, eta gisako dezente azaltzen zaizkigu liburu honetan.

Ikus, adibidez, *Txikitako Bildurrak* edo *Zertan behar dut sinistu*. Berak bizi izan duen mundu horrekiko atxikimentu bat ageri da, halako urrutimin moduko bat.

Baina geure begien aurrean suntsitzen ikusi dugun mundu horrekiko testigantza nostalgiazkoari, arrapaladan eta ustekabeen hasi eta puztu zaigun “mundu berri”aren aipamenak gailentzen zaizkio. Aipamen kezkatuak dira gehienak, kritikoak, garai berrietara nekez eta are gogoz kontra egokitutakoaren itxuran. Ez da jarrera berria, ba du bere tradizioa, urrutira gabe gainera: horra Oiartzundik bertara *Oraingo Errenteritari* jarritako bertso ezagunak.

“Baina urteak ezin ditugu / berriz itzuli atzera.”
dio Aita, *zergatik zaude negarrez* sailean, liburu honetan aurkituko duzun benetakoen eta sentituenetakoa den horretan. Iraganminez ari da, baina orainari uko egin gabe, mundu berria barru-barrutik bizi duelarik.

Ez dabil Antton esanmoldearen finezia erabatekoaren bila. Zeresanetik abiatutako bertsoak direla esango nuke. Formarekiko, teknikarekiko kezka ez du, horratik, baztertzen. Nahita ere ezin izango luke, bertso jartzailez gainera idazle, irakasle, bertso eskoletako bultzatzaile, eta bertso txapelketetako epaile izaki. Baina hori guztia, esan nahi duenaren horren zerbitzutan ageri zaigu beti. Eta esan nahi duen hori, bere iritzia izaten da, gauza guztien gainetik, jendaurrean gustatuko den ala ez gehiegi erreparatu gabe.

Antton ezagutzen duenak badaki lagunarteko adarjotzea dela, pilotarekin batera, maiteen duen kirola, eta era guztietako irri, ziri eta pasadizo bertsoak topatuko dituzu hemen. Baina serio jarrita, ez du kezkatzen duenik alboratzen. Ikastola, politika... denak ditu kantagai, eta horrelakoetan hartzen dute bertsopaperak benetako indar esataria. Ezkor ageri da, oro har, gaur egungo balio-sistema ikusirik.

Maizenik aipatzen dituen gaitzak: diruaren gehiegizko boterea, mundua mendean harturik daukan gorrotoa... Politikariekiko bere ustea lelo ozpin eta esanguratsu honetara laburbiltzen du, *Entzunez ene balada* sailean: “Politiko, politiko / ez zaitut oso begiko / traje beltzeko ijito”.

Baserri txuri gorrietako izenburu engainagarriaren pean honela dio: “irakurlea, audientzia, / betiko aitzari petrala”, hedabideetako gaitzik kezkagarrienaren diagnosis eginez, eta bertsoentzat gai-esparru berriak jorratuz. Datozela gero bertsolari unibertsitari nahiz kazetariak, zehaztu beharrekoak zehaztera.

Desegoki zaion mundu horren aurrean ez du, beraz, iraganera itzultzeko aldarririk egiten. Geroa izango omen den mundu berri hori, ordea, gizatiarrago, geureago, euskaldunago nahi lukeela dio behin eta berriz, gorrek ere entzuteko moduan.

1987tik 94ra bitartean idatziak dira bertsopaper hauek. Denbora joan ahala handitu egiten da Anttonen formarekiko ardura, baina beti ere esan nahi den horren morrontzan. Azkenekoetan, esperimenterako gogo nabari zaio, *Aiako harriari* jarritakoetan, adibidez.

Behin bakarrik uste dut nagusitzen zaiola formarekiko ardura edukinarekikoari: *Maitemindu naiz* sailak, hain zuzen, areago dirudi irudiekin jolas egiteko dibertimendu bat, zerbait kontatzeko saio bat baino.

Lazkao Txikiri jarritakoetan argi eta garbi da idatziaren eragina, beste hainbatetan bezala. Logratuenak, halere, bi munduak, zaharra eta berria, uztartzen dituztenak direlakoan nago. *Ehiztariei* jarritakoa, adibidez. Ez dakit ba ote dagoen gai klasikoagorik, erabiliagorik bertsotan, ehiztariena baino. Lehen lauzpabost aleetan ohiko bidetik doala dirudi, jeneroko bertsoak lantzen. Seigarrenean, ordea, hegabera hizketan hasten zaio ehiztariari, halako burlaize nabarmen batez, jeneroaren hesiak hautsiz.

Beste bat, aipatu gabe ezin utzi litekeena, Retegi eta Tolosaren arteko partidua kontatzen diguna, gipuzkoarrak txapela irabazi zuenekoa. Ez naiz ni pilota-partiduak kontatzen dituzten bertsopaperen zale, eta hori gutxi balitz Anttonek *Juana Bixenta Olaber*en doinu egitura hautatzen duela ikusirik, bere ahaleginak porrot egingo zuen etsita ekin nion, egia esan, bertsoak irakurtzeari. Kontatzen den partiduan katedrak bezala, bete-bete huts (halakorik baldin badaiteke, behintzat) egin nuela aitortzen

tu behar. Doinu horren binakako egituraz ezin ego-kiago islatzen baitu Anttonek pilota-jokoaren bizita-sun, erritmo eta kadentzia. Horra, nire aurreritzia-ren arabera agurren protokolorako bakarrik, edo gehien jota giro lirikoko bertsoetarako balio lezake-en doinua narrazio bizietarako irabazirik.

Hitz batez, eta berriro hasierako arrastoan sar-tuz, bere denboraren lekukotza utzi digu Antton Kazabonek bertso hauetan. Berea eta, era berean, desgaraiz jaiotako belaunaldi batena (garaiz jaio uste duen belaunaldirik ba ote denentz, hori besterik da).

On da, nik uste, belaunaldi horrek bere lekua har dezan herri-oroimenaren etxe amankomuna den *Auspoa* honetan, eta alde horretatik espero dezagun Anttonen atzetik beren bertsoak han-hemenka barreiatu —eta alferrikaldurik?— dituztenek pausua eman dezaten, aurreko belau-naldiei lekukoa hartuz. Nork daki, urte gutxi barru ez ote zaizkigun ikerlari gazteak etorriko, geure hiz-keta modu “naturalaz” gustaturik, mundua dijoan martxak kezkatu... bertsoon egilea aurrekoekiko ageri duen jarrera berean.

Azkenik esan dezadan bertso paperotako gehie-nak sarituak izan direla, eta lehiaketa horietan dabilen bertso gintzaren mailaren isla ere badirela alde horretatik.

Baina aski da hitz lauz. Sar bedi irakurlea, aldian jakinerazten zaion doinua harturik bertso hauek irakurri, kantatu eta gozatzera. Atariko honetan presaka eta korrika aipaturikoez gainera baliteke beste gozamen-iturriren bat edo beste aur-kitzea. Bejondeiola.

Joxerra Garzia
1995-III-14



Koskotene baserria (Iriso berri). Jaiotetxea.

Ehiztaria

1987



1 Hamarreko ttikian
hor doa dozena
“*Hamalau heriotza*”
doinuan izena,
hemen datorkizue
ehiztaria zena
bertsotarako nahiz ez
izan nere sena;
ea hustutzen dudan
nere almazena.

2 Hilbeltzaren erdian
zen negu gorria,
hegabera ugari
hona etorria,
odolean nedukan
ehiz-egarria
eta ezagutuaz
dudan aiurria,
nere punteriarri
hartu nahi neurria.

3 Elurraren zuria!
Neguaren beltza!
Eta elur malutak
goitikan beherantza,
zertxobait atertzeko
nuen esperantza,
ta eduki ondoren
hainbeste zalantza,
ehiz-eguna zela
eman nion antza.

4 Erreka ziztorretik
ihi eta lohia,
aurpegia hozkirri
barruan sasoia,
lurra maindire zuriz,
beltza zero goia;
bi kartutxoak sartu
prestatu kainoia,
ba nuen nahiko posta
eta perdigoia.

5 Begi bat itxi eta
kainoia aurrera,
tiroa bota arte
zenbat gorabehera.
Han elurretan ttentte
erne hegabera
tiratzeko unean
neroni begira
orduan eskopeta
egin nuen behera

6 Nahiz eta hegaztien
hizkuntza jakin ez
hark zer esan nahi zidan
ulertzen zen errez,
elurretan haztarka
mokoz eta oinez:
“—Janari pixkat nahi dut
tiro baten orde—”
Bihotzak hunkiturik
egin zidan gainez.

7 Buruan ttonttorra ta
urdinxxak heguak,
beltzak bular-kokotzak
ta isats onduak,
tripa txuri-txuria
azkarrak zanguak,
begiak bixi-bixi,
kiluak galduak,
ongi argaldu zuen
berriro neguak.

8 “Hizketan” jarraitzen du
keinu eta guzi,
ez zitzaion nabari
guk haina malezi:
“—Ifar Europa eta
Asiatik hasi,
honera etorri naiz
hotzari ihesi,
tiroz hola hiltzea
ote dut merezi?—”

9 Lumak harrotu eta
berotasun eza,
ta nik akabatzea
gauza aldrebesa,
hargatik egin nion
bertatik promesa,
ehiztari batentzat
etzen ez erreza:
“—Gurean izango duk
neguan babesa—”

10 Begiek ñir-ñir eta
taupadak bihotzak
ezin gorde nituen
barreneko lotsak
gizonon grinak ere
ez al dira motzak:
Tiroz kendu nahirikan
bere gose-hotzak.
Altxa arazi zuen
tiro baten hotsak.

11 Bihotza hegaberak
eta bihotza nik,
han etzen ez atera
tirorik nigandik.
Ehiztari izana
gazte-gaztetandik,
nola hunkitu nindun
ez dakit oraindik,
zenbat burla geroztik
ehiztariengandik.

12 Eskopetarik hartu
ez dut harrezgero,
eta geroztik dabil
hainbat "domingero":
burua arin eta
gizonetik zero;
sagar, gaztain, mizpira,
ta txoriak gero.
Ehiztariak bost eta
ehun "eskopetero".

Osasuna, mundu honetako ondasuna

1988



1 “Goizean goizik jeiki ninduzun”
doinua harturik lagun,
bertso alaiak aire tristean
ea moldatzen ditugun.
Gauza serio eta sakonak
esaten gau eta egun...
Gizarte triste ta ilun hontan
far ere egin dezagun.

2 Ogi zuria, ogi beroa
labetik irten berria,
afal aurretik, afal ondoren
ezin harturik neurria,
edozerekin ongi sartzten da
gauza estimagarria.
Ogi pixka bat osasuna da.
ezak sortzen du larria.

3 Aza, txorizo, urdai giharra
babarrun ta odolkia,
mondongo puska lodikotea,
atzetikan saiheskia;
gibel punta bat saltsan jarrita
hasiera egokia.
Porru-patata osasuna da,
ondasuna txerrikia.

4 Saltsan jarrita arkume ona,
arkume ona erreta,
olio grasaz esku, aurpegi
eta kokotza beteta.
Haragi pixkat presta dezagun
errez jango dugu eta.
Entsalada bat osasuna da,
ondasuna da txuleta.

- 5 Sagardo ona, ardo hobe
hoien atzetik gabiltza,
hortatik aski izan ezker
alaitasunaren giltza.
Zumoak hartzen hasten bazara
oso sano ez zbiltza.
Ur hotz gardena osasuna da,
ondasuna ardo beltza.
- 6 Postretarako soilik mamia,
beteko al da kupela,
bizkotxo pixkat, ta flan txiki bat
gehiegizkoa ez dela;
tarta ere jan egin beharko
hondatuko da bestela.
Fruta freskoa osasuna da,
ondasuna da pastela.
- 7 Horrenbeste jan, hainbeste edan
irtenbide bat bakarra:
Kafearekin sartu ditzagun
kopa batzu barra-barra;
patarrik gabe, txanpainik gabe
nahiko afari kaxkarra.
Kamamiloa osasuna da,
ondasuna da patarra.
- 8 Gorputz guztia —a tope— dago
gorputza eginik zisko,
orain birikak ketan beltzatuz,
eztulka hasteko listo;
piztu ditzagun zenbait txiskero
eta piztu zenbait misto.
Oxigenoa osasuna da,
ondasuna Montekristo.

9 Afaldu eta orain etxera:
Hori gauza aldrebesa.
Gizon jokatu, kristuak ez du
izan behar hain eskasa;
sartu dezagun alkohol pixka bat
estutu arte arnasa.
Lo egitea osasuna da,
ondasuna da gau-pasa.

10 Bi pausu eman behar dira ta
goaz kotxearen bila,
exeri eta nekatu gabe
gidari on ta abila.
Eta nekatu nahi duena
oinez ibili dadila.
Oinez joatea osasuna da,
ondasuna berebila.

11 Zer arraio da orduan mundu
honetako ondasuna?
Bertso hauetan aurkitu dugu
egitazko erantzuna:
Gure gorputza nola hondatu,
da gure eginkizuna,
gero begiak zerura jaso
ta eskatu osasuna.

Sagardotegian

1988

Doinua: *Ai, gure antzinako.*



Jose Joakin Mitxelena, sagardotegiko bertsolari handia.
Ezkerretik: Lazkao-Txiki, Imanol Lazkano eta Xabier Amuriza.

1 Santa Ageda pasa
ta Ihauteriak
a ze komeriak!
Kandelero eguna
ta kandelariak.
Garizuman barauak
eta bijiliak:
Arraia jan ta utzi
behar haragiak,
Zertarako ireki
sagardotegiak?

2 Larunbata ez bada
berdin ostegunez
eta gusto onez
pixkat ahaztuzeko
nekez eta lanez.
Aitzaki bat hartuta
haragia janez
laguntzeko sagardo
berria edanez,
nahiz biharamonean
lanera joan ez.

3 Plastikozko poltsetan
txuletak sartuta
eskuan hartuta,
baratxuri, ogiak
ez daude ahaztuta.
Hankak lurrari joka
hotz egiten du ta,
gorri-gorria berriz
sudurraren punta,
orain mihia sano
laxter trabatuta

4 Zipotza atera-ta
"zar-zar" zirrioa
hori jariora!
Dirudi harkaitzetik
jaisten irrioa,
kolorez berdea da
apar rubioa,
basoa hustu gabe
motel nora hoa?
Berriz betetzekotan
egin zak tragoa!

5 Nahiz eguraldi hotza
giroa epela,
begira bestela:
Tortilarekin neska
hor ba datorrela,
gerrikoa askatu
lasaitu pardela,
bestela nola hustu
aurreko kupela.
Erretzen ari al da
parrilan okela?

6 Tortila kizki-kazka
segituan ziplo
ez gaitezen ito!
Tenedoreak hartuz
gogor eta tinko,
batek pusketa kendu
ta besteak zipo,
jan gabe behintzat nola
ez dugun etsiko,
txuleta etortzean
ez dut ez utziko.

7 Barrika bat hustuaz
beste denak bete
leporaino tope,
mihia ere jarri
zaigu nahiko torpe.
Hau ezin kabitua
salto eta bote,
begiak gorri-gorri
txiki ta miope:
zipotza sartu nahi-ta
hamabi bat kolpe.

8 Sagardotan igeri
intxaur ta txuleta,
izerdiz kopeta,
tortila honezkero
ederki gordeta,
eztarriraino gainez
sagardoz beteta,
ta pixa egiteko
ezin hartu beta,
kantari hastekoere
ordua da eta.

9 Bertsoak kantatzeko
prest daude gehienak
ahazteko penak:
Bilintx, Iparragirre
ta Xenpelarrenak,
Markesaren alaba
ta Otañorenak,
Nere sentimentua
ta ijitoenak.
Ongi kantatu ere
bertso zahar denak.

10 Ondoren bapatean
bertsoak kantari
hamaika komeri!
Gaur denak esatea
ez al da komeni?
Bat hanka-luzea ta
bestea motzegi,
puntua jarri baina
inork ezin segi,
zentzurik gabekoak
ta poto gehiegi.

11 Ordaindu ere egin
beharko da noski
bestela itsuski,
mila pezeta dena
postre eta guzti.
Kanpo ta barruz ongi
sagardoaz busti,
atzetik bertso zahar,
berri ta abesti;
dena ordaintzekotan
ez da ez garesti.

12 Kontuak ordaindu ta
hustu poltsikoak
gero gerokoak,
bidea aurkitzeko
orain oztopoak.
Sagardotegi denak
dira antzekoak
Euskal Herrian asko
eta nolakoak?
Bertsolari Eskola
garai batekoak.

Jo pilota!

Fandangorako eginak

1989



Badoa Oier, "Hiruan bote eginda..."

1 Saskitik aukeratuta
bote txikiko pilota,
eskuak berotu azkar
ezker paretaren kontra.

2 Txapa aidean lurrera
eta sakea norentzat?
aurrenekoa gerriko
gorria duenarentzat.

3 Pilota denak probatu
eta motela nahiago;
mila berrehuni dirua
gorriaren alde dago.

4 Hiruan bote eginda
azpi-azpitik sakea
eta bolea eskubiz
txokora errematea.

5 Sotomanoz ezkerakin
zartada errebotera,
ta ezker-gantxo neurtua
txokotikan zabalera.

6 Eskubiz jota txokora
hori txapa-gainekoa!
Gero ezkerrez harrotuz
atzeraino zartakoa.

7 Kortada bildugarria
arrimatua ta motza,
ta bi paretetako
bizia eta zorrotza.

8 Hurrengoan zabalera
lau ta erditik dejada,
eta horrenbesterekin
lagunak aski ez al da?

Urtarrilatik abendura

1989

Doinua: *Juana Bixenta Olabe.*

1 Urte Zaharra joan da eta,
Berria gogo ta asmoz beteta.
Nahiz elurrerakin herabeak
seian datoz hiru Erregeak.

Lehenengo bila,
Hilbeltza edo ta Urtarrila,
denontzat ona gerta dadila.

2 Bigarrenkoa txarra ta hotza,
Otsaila izenez eta da motza.
Bostean dugu Santa Ageda,
eta kopletarako bezpera.

Ihauteriak,
eta berdin sagardotegiak,
Garizumaren mezulariak.

3 Hirugarrena hemen da Martxo,
txarra bada ez ardi ez artantxo.
San Josetan eguzkia bada
bete-betean sartuak gara

Udaberrian,
kuluak Erromako zubian
eta ondoren mundu guzian.

4 Laugarrenkoa da Apirila
baserritarrarentzat Jorraila.
Hogeitabostean da San Markos
eta xixa berriak ba datoz.

Mendi aldera,
zakur ta ardiekin batera
artzaiak gorantz dira atera.

5 Aurrera segiz, hau da Maiatza,
loretan bitez zelai ta baratza.
Ta ez bada giro egokia
berriz erre beharko aulkia.

San Ixidrori
otoitz eta erregu berari
izan dezagun euri ugari.

6 Seigarrenkoa orain heldu da
Ekainarekin datorkigu Uda.
Gure kukua zaigu mututu
San Pedroz eginez azken —ku-ku—

San Juanetan:
Su ugari bidegurutzetan,
eta oporrak ikastetxeetan.

7 Uztaila da opor garaia,
arazo denak ahaztutzen saia.
Bildurrik gabe —gora San Fermin!
zezenaren aurrean hotsegin.

Ta Santiotan
edo berdin San Inaziotan
parranda gauez, eguna lotan.

8 Ta abuztuko uda beroan
jarraitzen dugu jai-festa giroan.
Batzuk bertan besteak kanpora,
baina hauxe dizuet gogora:
Euskal Herrian
hobe bertan Aste Nagusian
Gasteizen, Bilbon nahiz Donostian.

9 Uda lehorra, gozo-beroa
Iraila dator eta ba doa.
Udazkenean sartu garenez
lurra estali zaigu orbelez.
Baserritarrak:
bildu onddo, ur eta intxaurrak
ta eskolara gazte ta haurrak.

10 Hamargarrena dugu Urria,
uso eta tortolen galgarria.
Udazkeneko hego haizeak
ximeldu ditu piku hezeak.
Txistu ta irriz
artzaiak menditik bueltan berriz
belar motxaren gose egarriz.

11 Hazi hila da, hazi aroa
hamaikagarrenkoa Azaroa.
Gaua luzatu eguna moztu,
eguraldia zeharo hoztu.
San Martinetan
Txerriak hil ta gazikutxetan
neguko jana baserrietan.

12 Azkenekoa da Abendua
eta berarekin dator Negua.
San Nikolas eta Santo Tomas,
elurrezko makina bat jolas.
Eta Gabonak
direnez guztioi zorionak!
Agur Urte Zahar ta esker onak.

Amari

1989



“... ta falta bada, etxea ere dago triste eta hutsa”.

1 “Iparragirre abila dela”
harturik aire moduan,
bertso berriak ama xaharra
dudala nire buruan
lasai ta soseguan
baina asmo seguruan
jarri nahi ditut bihotzez
ondoren kanta ahal izateko
berari pozaren pozez.

2 Hasteko zerbait esan nahi nuke
hain tentatua bainago,
goraldu arren ahal den gehien
ziur dagola gorago.
Esan nahi nuke klaro,
izan dela esklabo,
guri eman ez guzia,
eta hargatik azala ere
dauka ximurtzen hasia.

3 Seme alabak hamaika gara
beste bi galduak aurrez,
gaztetasunak galdu zituen
urte gutxitan hain errez.
Apaindu gabe urrez,
gaixorik ere barrez;
hitz xamur eta eztiak,
bere buruaz ahaztutzen da
zainduaz beste guztiak.

4 Gorputz txikia, gorputz arina,
bihotz handi ta zabala,
harrokeririk bate gabea,
umila eta apala.
Emakume leiala,
benetan zerbitzala,
beregana bilduz denak,
urtutzen ditu gure ezinak
ta eztatzen gure penak.

5 Bere magala, magal gozoa,
magal hesirik gabea,
hainbat eraso goxatzen duen
su ederreko labea.
Da gure mirabea,
tratuan xuabea,
gurasoetan guraso.
Hasarre denen pausa lekua,
negar erreken itsaso.

6 Sufritu arren gorputz-arimaz
negarrik ez agerian
malkoa beti barrura eta
irrifarra aurpegian.
Goiz eta eguerdian
edota gau erdian
da familiaren funtsa;
ta falta bada etxea ere
dago triste eta hutsa.

7 Fede handiko emakumea
hori ezin da ukatu,
ta fede horrek soka guztiak
dizkio egiz askatu.
Eman eta ez hartu,
inoiz ez du eskatu.
Beti prestu barkatzeko,
beretzat ez du ezer behar ta
guztia du eskaintzeko.

8 Besteentzako bide zabalak
eta beretzat estua,
Jaungoikoaren lege guztitan
zorrotza eta justua.
Emakume prestua,
egin du apustua:
Saiatu besteengatik.
Nahiz asko eman bere barrua
ez zaio hustu oraindik.

9 Bere bizitzan lege bakarra
lege maitasunezkoa,
eta barruko bere indarra,
beti indar fedezkoa.
Zara hain gogozkoa,
nahi eta nahiezkoa,
konparazio moduan:
Udaran itzal freskoa eta
sukalde epela neguan.

Asto terrorista

1989

Doinua: *Antton eta Maria.*

1 Hastera noakizu
kontuak kontari
gertakizun "polit" bat
bait zaigu nabari:
Asto terrorista bat
hartuaz gidari,
atzetik Joxe Leon
eta Joxe Mari,
hirurak izan zuten
komerik ugari.

2 Oiartzungo herria
Gurutze auzoa,
Altzi Berritik zuen
hartu abisoa:
Ihesi joan zela
asto zahar gaizoa.
Joxe Leonek haruntz
emanik pausoa,
gaua ez zitzaion ez
gertatu gozoa.

3 Gaueko hamarretan
Altzi tontorrean,
Joxe Mari ta biak
korrika larrean,
linternaz argi egin
atze ta aurrean
baina biak zebiltzan
bide okerrean
astoak sasoi zuen
bere zaharrean.

4 Badoaz goitik behera
zelai eta baso,
eman zituzten Jaunak
daki zenbat pauso.
Azkenean astoa
hantxe mantso-mantso,
makila hartu eta
zioten eraso,
gogoan izango du
hurrena akaso.

5 Astoa eramanda
ikuilu aldera,
Joxe Leon kotxean
berriro etxera
bide estu hartatik
goitikan behera
ta iritsi zenean
bide-gurutzera,
kotxetik azkar aski
han zuten atera.

6 Paisanoz zeuden baina
metraileta hotsak
haiek ez ziren izan
hain momentu motzak,
zarpetatik helduta
beitura zorrotzak
estuturikan zeuzkan
hagin eta hortzak
etzanik lurra hantxe
jo zuen kokotzak.

7 Esateko zer ziren
han goiko argiak
Joxe Leonek bota
zituen egiak:
Astoaren kontuak
edo historiak.
Ez zioten sinesten,
haiek komeriak,
eta bertara joan
ziraden erdiak.

8 Altzi Berriri azkar
emanikan jira,
ate-joka indarrez
leihorantz begira.
Ta Joxe Marik zion:
—Erotu al dira?
—Guztiak derrepente
lehertuko balira!
Baina pistola hotza
kopeta erdira.

9 “Manos arriba” eta
“Ven tú también aquí”
Zote anaia ere
barruan izaki.
Erderaz esan behar
ongi edo gaizki:
‘No sabe castellano’
gajoak aitzaki,
erakutsi zioten
pistolaz ederki.

10 Nahiz azkar jarri biak
lurrean etzanta,
ikusi zuten haien
“terrorista” planta.
Berriro sartu zuten
ondoraino hanka;
bati ta besteari
esanik “levanta”
atzera kotxeetara
“perdonen” esanta.

11 Lotsaz aldegin zuten
halako batean,
eta utzi zituzten
bi haiek pakean.
Joxe Leon etzanda
bien bitartean,
kieto pistolero
bizkorren artean,
han mugitzea ere
bait zeukan kaltean.

12 Noizbait kendu zioten
armazko ataka,
ikusi egin behar
gizonaren planta.
Orain hitz dotoreak
eta lehen zaunka,
bihotz odol kolpeak
taupa eta taupa;
“jende” horrek lotsarik
batere ez dauka.

13 Guztira ordu t'erdi
han mugitu gabe,
gure Euskal Herrian
horrelaxe gaude.
Egiteagatikan
astoaren jabe,
bizia eman zuen
ia bere alde.
Hau dena egia da,
edonori galde.

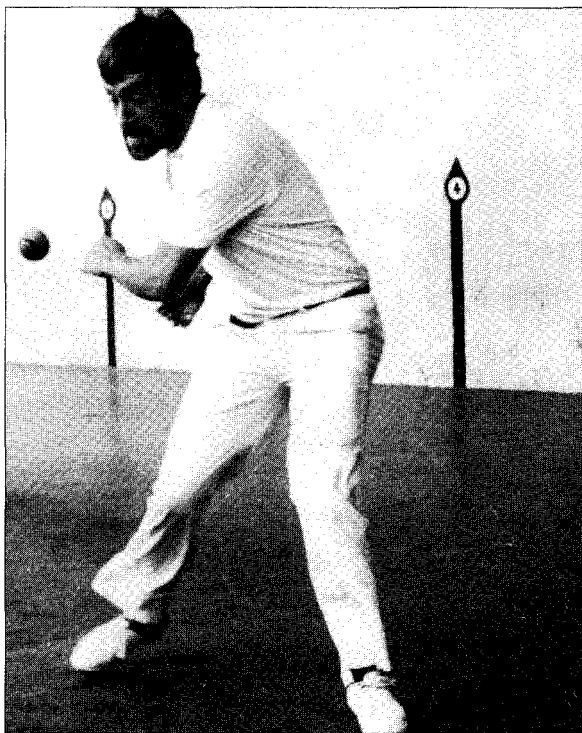
Retegi-Tolosa

1989

Finala 1989-V-7

Tantoz-tanto, Anoetan gertatu bezala

Doinua: *Juana Bixenta Olabe.*



Ea Retegik ontzen duen sake hau!

1 Igandea zen Maiatzak zazpi,
Anoeta beterik gain ta azpi;
finala zen: Retegi-Tolosa
partidu ederrez genuen goza.
Orain bertsotan,
huraxe kontatzeko asmotan;
hasi gaitezen beraz pilotan.

2 Erasungoa gerriko gorritz
gerriko urdinez Tolosa berriz.
Retegiri sakea juezak,
aurreneko tantoa Tolosak
ta nahiko errez:
Eskubiaz atzera indarrez
Retegik ezin jaso ezkerrez.

3 Lau eta batez hasieratik
bi tanto lortuz Tolosak saketik,
baina Retegi hasi da gogor
ta bostnako berdinketa dator.
Amezketarrak
eta berdintsu erasundarrak
parean zeuden bien indarrak.

4 Tolosarentzat seigarrenkoa
hura zen sasoia, hura gogoal!
Retegik dejada eskubira
Tolosak bestea oin erdira.
Eskuan mina
sotamano batek eragina
bukaerako bere ezina.

5 Izugarrizko eskubikada
ta ondoren zabalera dejada;
hurrengo biak errebotean
sartuaz lehenengo botean.
Dударик gabe
biak ere indarrean daude
hamar eta bost Joxanen alde.

6 Retegirentzat hurrengo bostak
bukatu dira Tolosaren bestak.
Hamarna berdin markadorean
eta indarrak berriz parean;
hori aukera!
Dejada ordea txapapera
eta Tolosa berriz aurrera.

7 Beste bi tanto eginik sakez,
hurrengo Retegiren huts batez.
Bi paretak Tolosak kanpora,
eta Retegik pilota gora
jo goiko txapa;
berriz amezketarraren txanpa
Tolosa pozik, Retegik xanpa.

8 Tolosak saka, gero dejada,
eta hutsa ere tanto izan da.
Saketik hemezortzigarrena,
Tolosak bentaja nabarmena.
Eskubiz gogoz
sartzen da atzeratzeko asmoz,
ta goiko koltxoira sotamanoz.

9 Retegik falta ezker dejadaz,
hogeigarrengoa eskubikadaz.
Estutzen doa bihotz taupada,
Tolosak dejadari dejada.

Azkenak jaunak!
Bukaturik zeuden ia lanak,
zutik jarrita txaloka danak.

10 Hamabitikan hemeretzira
errenkan Retegik eginak dira.
Hamalagarrenean odola
Tolosa eskutik dariola;
nahi eta ezin,
nekatua eta eskuan min,
txapelak behar dio aldegin!

11 Gehiagorikan ezin eskatu,
Tolosak tantorik ezin bukatu,
nahiz ezkerrez eta nahiz eskubiz
dejada bota zion bi aldiz,
baina alferrik,
Retegik bazedukan indarrik
ez zuen eman pauso okerrik.

12 Azkenekoa eskubiz jota
Tolosak errebotera pilota.
Hogeitabigarrena horrela,
Nafarroatik ihesi txapela,
eta gaurkoan
bezala Tolosaren kaskoan
geldi dadila urte askoan.

Ihesi joan zaidan maiteari

1989

Doinua: *Lagundurikan danoi.*



1 Hego haize epelak
darabil urritza,
nora ezean berdin
gaur nire bizitza.
Nahiz alferrikakoa
izango den hitza,
mintzatu nahi dut bertsoz
bertsoz nahi dut mintza,
niregandik joanik
zergatik zabilitza?

2 Neguak dakar hotza,
udarak beroa,
trikitixak atzetik
bere panderoa,
ta lehenak oraina,
orainak geroa;
zu nire bizia ta
zu nire gogoa,
horregaitik oraindik
zure bila noa.

3 Zu nire argitasun,
nire bizi-poza,
nire osagai epel
eta aproposa;
zurekin nahi dut bizi
ta zurekin goza,
nahiz eta bi izaki
bat bakarra osa;
arantzez betetako
perfume-larrosa.

4 Baina zertan perfumez
estali hiratsak?
Zertarako itxura
pobre aberatsak
ta txarolez estali
oinetako hautsak?
Zertarako asmoak
eta esperantzak
nigan urrun badira
gaur zure urratsak?

5 Oilar isats harroak
kukurruku dio,
edertasunak eta
indarrak balio,
atzapar eta gandor
tentea medio;
lehendik irakatsi
izandu banio...
Orain besterik ezin
ta diot adio.

6 Pikondoan txolarra
ari da mokoka,
pikorik piko dio:
—Hau duk hau bikota.
Beti gozoagoko
bat nahi luke topa.
Nahiz ta ondorengo hau
ez dizudan opa,
kontuz erori gabe
tiro batek jota.

7 Izar argitsuena
zinen ilunpean;
aterpe atsegin ta
gozo, euritean;
sukalde epel, izotz
eta hormatean.
Bizi nahi nuen beti
zure kerizpean.
Niregandik zergatik
zaude apartean?

8 Odol hustuta nago
hustuta bihotza,
betirako sartu zait
barrura izotza;
daukadan sentipena
sentipen arrotza:
Oihartzun gisa dator
hilen ezkil-hotsa;
gorputza bizirik ta
arima hil-hotza.

9 Nora nire bideak
ta nire urratsak?
Ifarrrik aurkitzen ez
du nire orratzak.
Larrosak ihesi ta
niretzat arantzak,
ilundu zait arima
hauek une latzak!
Deseginikan nauka
etsipen garratzak.

10 Bertso hauek zugana
iristen badira
egin ezazu arren
niregana bira.
Eta hau baldin bada
gure despedida,
gureak ezin badu
eduki segida,
zorion denak egiz
dizkizut desira.

Esnatzerakoan

1990

Doinua: *Betroiarena.*



1 Zintzarri hotsarekin
berriro mundura,
jaikitzeako ordua
azkar heldu da,
bukatu da gaueko
ametsen lilura,
ezin esnaturikan
betiko modura,
hainbat duda-muda
eta arrenkura,
ideiak burura:
Hau, hori ta hura.
Komunera nihoak
hau pixagura!

2 Gaua gertatu ohi zait
benetan murrizta
eta jaiki beharra
hau duk langintza!
Ireki eta itsi
begiak dabilta,
behin eta berriz tinko
barrua zait mintza:
—Hola al zabilta?
Entzun nire hitza
nahi baduzu ditxa
hona hemen giltza:
Estima eta goza
zazu bizitza—

3 Zakur zaunkak aurrena
datoz belarrira
eta begietara
argi dizdira,
dagoeneko norbait
lanean ari da
tirriki-tarra hotsak
entzuten bait dira;
ordua begira
nahi nuke sikira
hirurak balira!
Ta berriz naiz jira
tapakipean sartuz
ohe erdira.

4 Burukia hartuta
masailaren kontra
postura egokian
berriz naiz koka,
jaiki-ez jaiki honek
utzi ohi nau jota
ta gelditzea ez zait
batere inporta,
gustora nago-ta
niretzat bikoka
hau duk hau konforta!
Mantarik ez bota,
lantegian gaur ere
a zer porrota!

5 Gauari hartu diot
ustetan topea
halere jaikitzekeo
nabil torpea,
falta zait animoa
ta borondatea,
bertan gelditzen banaiz
niretzat kaltea,
amaituz epea
hobe irtetea,
altxa ta pakea,
baina hau nekea!
Zenbat maite zaitudan
ohe maitea!

6 Maindirezko kate hau
lotura epela
baina jartzen nau triste
eta goibela,
zergatikan ote naiz
hain kristau motela
eta gizatasunez
eskas ta ustela?
Entzun hau bestela:
Maite dut sabela,
bete ohi dut sakela
hornituz pardela,
jakinik lur hezeak
jango nauela.

7 Burua ilun eta
odolak irakin
kanpoan argi eta
ni esna ezin,
zertan egiten diot
egunari muzin?
Baikor izan nahi nuke
ta nola ez jakin,
behar diot ekin
eta jokatu fin,
dezadan ahalegin!
helburu batekin:
argitu nadin egun
sentiarekin.

8 Oierren esku-oinak
ta masail guriak,
Ekainen irrintzi ta
dantza-aldiak,
Morroskaren irudi
ta begi handiak
nirekin dauzkat beti
hiru aurpegiak;
nahiz eta erdiak
hor nire egiak
poz eta zoriak
gaueko argiak,
sendatzen dizkirate
nire zauriak.

9 Orain beste erdiak
daitezen guziak,
hautsiz gauaren muga
eta hesiak:
Ez al nau behar Euskal
Herri nahasiak
zelai ta sorotzeko
malkar ta sasiak?
Ahantz ahuleziak
ta nagi-auziak
bazter maleziak
Jaunari graziak;
jaiki nadin merezi
du ta biziak!

10 Gaur ere jaikitzeko
zenbat gogoeta!
horretarako ere
behar dut beta,
nahikoa egondu naiz
ohean gordeta
beraz buka dezadan
gaurko berriketa,
gaindituaz seta
jaiki naiz eseka
lo gozoz aseta,
non neukan arreta?:
Berriz ohera noa
jaia da eta.

Bakarrik goza ohi dugun festa

1990

Doinua: *Juana Bixenta Olabe.*



- 1 Kontxez nindoan egun batetan
jarri zitzaizkidan nire tripetan
heste guztiak mugimenduan
eskalaren lehenengo graduan.
Arazo latza
zertorkidala emanik antza,
berebilari bosgarren martxa.
- 2 Presaren presaz azeleratuz
errebueltak ezker aldetik hartuz.
Mutilak hura kakagurea!
aldatau zen nire kolorea.
Eutsi beharko
nahiz kosta izerdi eta malko,
izan nituen komeri franko.
- 3 Kontu ta kontu ordu erdi bat
azkenerako nintzen "prit" eta "prat".
Behin koheteak hasi ezker
gauza onik ez nuen espero.
Erne mutilak!
Piztuz gero alarma-bonbilak
han behar zuen laster opilak.
- 4 Noizbait etxera iritsi nintzen
ta deustarako denborarik etzen.
Komunera zuzen-zuzenean
intentziorikan onenean.
Kakalarria!
Uste ez nuela etorria
izan zen trantze izugarria.

5 Galtzak askatu, behera jaitsi,
atzea komunari erakutsi;
nirekin ez da inoiz izutu
hartu ohi nau gozo eta mutu.
Nire poltrona!
Eser-leku eroso ta ona,
—kaka zuretzat tori komona.

6 Lehendakari Jaun baten moduan
eseri nintzen leku seguruan.
Aldizkaria falta ordea,
andreak berriz ere gordea.
Harturik “Sunsik”
ez zen errebista, txanpu baizik,
besterik ez ta nengoen pozik.

7 Lehen ehun aldiz irakurria
eman nion errepasu berria.
Konzentratu nintzen lanerako
goitik behera zetorrenerako
tirripitina
eusten egin nuen ahalegina
hargatik neukan tripako mina.

8 Begiak itsiz indarka beraz
ez zetorren ez uste bezain erraz,
nonbait nenbilen lehor antzean
ta egonik holako trantzean,
bultza ta bultza!
Hurrengo kolpea ere hutsa,
erdia haizea, erdia putza.

9 Aurrera segiz ez nuen etsi,
ezinezkoa zenik ez sinetsi.
Horrenbeste saiatu ondoren
nahiko nekez baina ba zetorren.
Ze gozamina!
Eta barrenentzat atsedena,
deskargatzean sentitzen dena.

10 Egun hartako nire nekea
bihurtu zen sosegu ta pakea;
ba zihoan poliki-poliki,
bukaera ba zetorren aurki.
Lau bat kanasta
egin nituen "plisti" ta "plasta"
atzeka ere barrura "zasta"!

11 Gauzak horrela, amaitu nuen,
berri-berria bezala nengoen.
Gelditu nintzen bapo ta lasai
eta garbituz zikin ta usai,
katetik tira
aurrez trofeoari begira,
kilo t'erdi jo nuen begira.

12 Hamar minutu goitikan jota,
bost badira ere ez du inporta.
Bakarrik goza ohi dugun festa,
gauza hobeagorikan ezta!
Hortan ahalegin
egiten dugu guztiok berdin.
Agur komuna eta on egin!

Aita, zergatik zaude negarrez?

1990

Doinua: *Leiho ertzetik entzun dezaket (Egaña).*



“Nere bizitzan, seme maitea, egina naiz lana franko...”

1 Aita, zergatik zaude negarrez
etxe aurrean bakarrik?
Ez duzu eman nire ustetan
sekulan urrats okerrik.
Zeruan ere ez al da argi
egiten duen izarrik?
Ez al daukazu indarrik?
Eta pozaren pizarrik? (bir)
Zuk ez zenuen bada merezi
horren bukaera txarrik;
nire aurrean era horretan
aita ez egin negarrik! (bis)

2 Nire bizitzan, seme maitea
egina naiz lana franko,
zenbat miseri! Zenbat izerdi!
Eta zenbat negar malko!
Pronto nengoen gau eta egun
edozer lanetarako,
dena nuen etxerako,
etxekoen onerako. (bir)
Urterik urte, kezkarik kezka
ahitzen joan naizelako,
ailegatu naiz zahartzera eta
ez nauzu ezertarako. (bir)

3 Gurdi gainean zaude jarrita,
arrimurako makila,
begiak busti-bustiak hara
ta hona zerbaiten bila;
gizon bizkorra izana zara,
kurajetsu ta abila;
gaur berriz zurbil-zurbila
eta ez zaude trunkila. (bir)
Goruntz begira zeruratzen dut
zuretzat otoitz isila:
Jainkoa, gizon honen bihotza
azkar sendatu dadila. (bir)

4 Zelaiak larre, garoa ote,
artasoroak belazi;
gure baratzen barazkirik ez
ta lapaitzak dira hazi;
mizpirondoak eta urritzak
bilaka zaizkigu sasi.
Ni hola ezin naiz bizi,
egiten dizut garraisi: (bir)
Penaren penaz ni hil ez nadin
semea lanean hasi,
hainbeste eman digun lur honek
ez bait du hori merezi. (bir)

5 Baserria zen zuretzat eta
zu beretzat izan zera,
baina urteak ezin ditugu
berriz itzuli atzera;
zure errua ez da etxea
baldin badoa galtzera.
Ba duzu beste aukera,
eta horrela hobe da: (bir)
Hau utzi eta etorri zaitez
gaur bertan gure etxera,
ta igandetan zatoz baserri
zaharra bisitatzen. (bir)

6 Lur koloreko baserri zaharra
noizbait txuri ta gorria,
izan zen denon kabi eta gaur
du egoera larria,
nire antzera gainbehera dator
daduka bizi urria,
ez al da negargarria?
Ez dut nahi zure berria. (bir)
Baserritxo hau nola izan den
nire bizi-iturria,
lurrak irentsi gaitzala biok
ni ta neure baserria. (bir)

7 Usain gozoko larrosak ere
aski arantza zorrotzak,
bizitzan ere une gozoen
ondoren une mingotsak;
baina Martxoko eguzki onak
urtutzen ditu izotzak,
eguteratzen laiotzak
luzatuaz egun motzak. (bir)
Beraz isildu bitez segidan
zure gaurko negar hotsak,
zorian piska-piskat bederen
ez al du zure bihotzak? (bir)

8 Isildu nadin gaur ez eskatu
inolatan ere neri,
lehen ere gorde bait dut barruan
negar ta pena gehiegi,
nik hasitako bide hortatik
inork ere ez dit segi;
ni nolatan lasai geldi?
Ez litzateke zilegi. (bir)
Nire bihotzak ez du ez pozik,
daukat triste eta eri,
zahartzaroan gelditu bait naiz
ez baserri ta ez sendi. (bir)

9 Egi osoa ez duzu esan
etxeakoak hemen gaude,
gainera gertu edozer gauza
egiteko zure alde.
Baina gu ere ez ote gara
geure buruaren jabe?
Mesedez isilik zaude!
Ez izan umeen pare. (bir)
itsas gaiztoa bihurtu dadin
lasai, gozo eta bare,
konforma zaitetz zeure bizi-
hola nahigabetu gabe. (bir)

10 Eskerrik asko, arrazoi duzu,
zergatik jarri horrela?
Malkoz bor-borka negar eginez
edozein haurtxo bezala.
Baina zuk ere uler ezazu
urtetan sartu naizela,
gorputza daukat motela,
etorkizuna goibela. (bir)
Nik orain behar dudanez zuen
maitasunaren epela,
bisitatzera zatoz maizago
edo hilko naiz bestela. (bir)

Errenterriari

1990

Doinua: *Ai gure antzinako.*



1 Herri bitxi honeri
jarriaz arreta
doa berriketa,
axaletik bederen
hona azterketa.
Izenarekin hasiz
nire gogoeta
horrekin ere saltsa
omen dute eta:
Batzuk Errenteria
batzuk Orereta.

2 Beti ezagutu dut
herri hau obretan
ez diot brometan,
sar gaitezke berebil
ta guzi kunetan,
buztina ta lokatza
kale bazterretan,
pintadak kristalean,
pintadak paretan;
herri garbiagoak
ba dira planetan.

3 Bide ta espaloiak
ez daude ederki
edozeinek daki,
zazpi urratu eta
bakarra eraiki,
zulo bat tapatuta
hamabost ireki,
“zona catastrófica”
izendatu aurki,
bestela bertakoak
zaituztet erruki.

4 Etxe zaharrak eta
erdi eroriak
dira ugariak,
ta leku egokirik
ez du gazteriak:
Kultur etxeak edo
sagardotegiak,
zeinen zain ote daude
jaun agintariak?
Xenpelarrek piztuko
balitu begiak!

5 Hasi ezkerro hobe
denak esatea
ez bada kaltea,
ez da ez ona herri
honen aldartea:
Errekak kiratsa ta
papelerak kea,
non da Udaletxea?
Non da Alkatea?
Noren eskutan zaude
Herri zahar maitea?

6 Donostitik bazatoz
presaka autoan
frenatu sekoan,
karabana bait doa
abio lentoan,
ordu erdi bat pasa
behar ataskoan,
eta munizipalak
zapela kaskoan:
Saltsa beheko kalean
ta berak goikoan.

7 Munizipalak daude
berrogeitik gora
dizuet gogora,
ta ez dira ageri
inondik inora,
hargatik gaizkileak
dabiltza gustora:
Orain radio-kaseta
kotxea gerora;
non dago hauengandik
genuen mejora?

8 Euskalduntze lanetan
aspaldi zen hasi
oihu eta jauzi,
baina hamarretik bik
ez dute ikasi,
ta dakitenek ere
erderaz garraisi,
soro behar lukeena
oraindikan sasi;
hiru euskaltegi ta
erdera nagusi.

9 "Gora Euskal Herria"
abertzale lema,
aspaldiko dema,
horretan ere dabil
herri hau herrena,
gure Errenteriak
dadukan problema
ba noa esatera
ta ez al da pena:
Hauteskunde garaian
Pesoe aurrena.

10 Soilik aipatu ditut
alderdi baldarrak
eta zoritxarrak,
indarra izan dezan
nire deiadarrak;
ea zelaitzen diren
bertako malkarrak
ta irriak estaltzen
dituen negarrak,
hainbeste merezi du
errenteriarrak.

Gipuzkoako finala

1991

1991eko Gipuzkoako Txapelketa oso hurbiletik jarraitzea tokatu zitzaidan juraduko partaide nintzenez. Zortzi finalistei bertso bana jarri nien, baina, beraien ahotik jarriak bailiran.



Lehen ere baziren txapeldunak.
Mattin eta Uztapide, Oiartzunen.

Mendizabal:

8 Mila bederatzirehun
larogeita hamaika,
historirako jarri
behar nuen marka;
doinu berri-berriak
nahiz ditudan kanta
eta faboritoei
behar nien zaunka,
halere zortzigarren,
zakurraren kaka!

Doinua: *Zer da gaur Donostian.*

Olaso:

7 Hankamotz ta luzeak
zeharo ahaztuta
primeran nabil lotsa
guztiak galduta;
arkume isats motz bat
lepoan hartuta
Rufinongana noa
mereziko du-ta.

Doinua: *En una jaula de oro.*

Murua:

6 Egia esan ez nuen egin
potorikan aspaldian,
bat egin behar eta huraxe
txapelketaren erdian,
arriskatuta bederatziko
bat kantatu behar nian!
Preparatuta etorriko naiz
hurrengo txandan agian.

Doinua: *Goizean goizik.*

Lizaso:

5 Txapeldun nintzen, gero bigarren,
orain bosgarreneraino,
nik honelako jipoi gogorrik
ez nuen jaso gaurdaino,
burua lauso ta ilun daukat,
bi begiak dauzkat laino;
eta gainera Peña txapeldun
holakorik egundaino!
Ez dut gehiago parte hartuko
ez duzue uste baino.

Doinua: *Bizia ez da nehoiz egoiten.*

Sarasua:

4 Gaiak esanda egin ohi dugu
luzitzeko hainbat saio,
betiko gauzak errepikatzen
dozena bat papagaio.
Lehen txapelketak maite nituen
eta orain, zer arraio!
Morboagatik ez irtetea
nuen askoz ere nahio,
neuk zer nahi dudan ere ez dakit
baina, zer egingo zaiot!

Doinu: *Mutil koskor bat.*

Euskitze:

3 Poto bezala kontatu dute
lapsus garbia izanta,
ezertarako ez ditut nire
txaketa eta korbata;
hirugarrenengo postu hontatik
inola ezin aparta
eta gainera Sarasuaren
txorradak behar aguinta,
irabaztera etorri eta
eman didate galanta.

Doinu: *Sentimentua sartu zitzaidan.*

Egaña:

2 Goizeko seirak dira, amatxo
hemen nabil blisti-blasta,
faborittoa nintzen ta ez dut
demostratu nire kasta,
bi puntu aluk dute errua,
txapela ezin dut dasta,
erori egin naiz, blausta!
Peñak poltsarekin plasta! (Bis)
Eta Laxaro, eskolarteko
gaiekin ez al duk basta,
piskaka baina, galtzen ari da
Egañaren arrakasta.

Doinua: *Leiho ertzetik.*

Peñagarikano:

1 Nire kontura egiten dute
hauek algara nahikoa,
nik hala ere maitatzen ditut
guztiak alajainkoa!
Horregatikan ez pentsa gero
naizenik hain lapikoa;
hona hemen mutikoa
Ranboren antza handikoa. (Bis)
Ba dut kadeta, ba dut pisoa,
begira nire tipoa...
Orain gainera txapel ta guzi
txiribitiflautikoa. (Bis)

Doinua: *Maitasuna da bizi izateko.*

Porrusalda - I

1991

Errealari

1 Erreala harturik
kopletarako gai
Erreala harturik
kopletarako gai
gaur haren jarraitzaile
ez nuke izan nahi,
ai, oi, ai,
ez nuke izan nahi,
Erreala harturik
kopletarako gai.

2 Lehenago txapeldunak,
egun lotsagarri,
lehenago txapeldunak
egun lotsagarri,
ligan ta kopan berdin
estu eta larri
ai, oi, ai,
estu eta larri,
lehenago txapeldunak
egun lotsagarri.

3 Kanpotarrentzat nahiko
dirua badago
kanpotarrentzat nahiko
dirua badago,
ta bertako gazteen
ametsak akabo,
ai, oi, ai,
ametsak akabo,
kanpotarrentzat nahiko
dirua badago.

4 Euskaldunak Madrilen
Donostian beltzak,
Euskaldunak Madrilen
Donostian beltzak,
ez al dira benetan
joera traketsak,
ai, oi, ai,
joera traketsak:
Euskaldunak Madrilen
Donostian beltzak.

5 Bartzelona dut orain
gustoko taldea,
Bartzelona dut orain
gustoko taldea,
batetikan bestera
bazegok aldea,
ai, oi, ai,
bazegok aldea,
Bartzelona dut orain
gustoko taldea.

Porrusalda - II

1991

Politikoei

1 Politikoeek dute
halako ardura
politikoeek dute
halako ardura,
laguntzak predikatu
ta dena zakura
ai, oi, ai,
ta dena zakura,
politikoeek dute
halako ardura.

2 Zortzi miloiko fitxa
jaunak ez da broma
zortzi miloiko fitxa
jaunak ez da broma,
dietak, bazkariak
eta kotxe ona
ai, oi, ai,
eta kotxe una,
zortzi miloiko fitxa
jaunak ez da broma.

3 Promesa latzak eta
mejorak agindu
promesa latzak eta
mejorak agindu,
horien zain bagaude
gureak egin du
ai, oi, ai,
gureak egin du,
promesa latzak eta
mejorak agindu.

4 Politikak badauka
xarma berezia
politikak badauka
xarma berezia,
lanean ez da jartzen
hortan ikasia
ai, oi, ai,
hortan ikasia,
politikak badauka
xarma berezia.

5 Hemezortzi alderdi,
beste hainbat talde
hemezortzi alderdi,
beste hainbat talde,
alfer pila galanta
mantentzeko gaude
ai, oi, ai,
mantentzeko gaude,
hemezortzi alderdi,
beste hainbat talde.

Jose Barrionuevo

1991

Jose Amedoz hitzegin gabe
ez da pasatzen egunik,
antzerkitxoak lasai aurrera
jarraitzen baitu oraindik.
Ez dut espero Barrionuevok
hau argituko duenik,
horrela pentsatzen dut nik,
hor ez baitago gizonik. (bis)
Inor ba ote GALen atzean
nor dagoen ez dakinik,
Barrionuevo ministro ohia
zegen lekuan egonik (bis).

Hogeita hamalau urte

1991

Doinua: *Ai gure antzinako.*



1 Hogeita hamalau urte
oraindik gaztea
zen nire ustea
eta pentsatu nuen
korrika hastea,
nire asmoa ez zen
bazterrak nahastea
hala ere oihuka
neukan emaztea:
—Lehen lan gutxi dauzkak
ta orain bestea.—

2 Korrika ibiltzea
ez zela erraza
eman nion antza,
hasi ordu estutzen
zitzaidan arnasa,
nire gorputzarentzat
ez zen ez jolasa
ta berehala nintzen
gurpileta pasa,
bizikleta erosi
lehenbiziko gauza.

3 Igandetan ziklistek
zuten ibilera
gora eta behera
ikusteko aspaldi
banuen aukera,
nolako bizikletak!
nolako jazkera!
eta gu gutxiago
izango al gera?
Zertarako daukat nik
Lemond-en tankera?

4 Bazihoan aurrera
beraz proiektoa
berebizikoa!
Bizikleta erosi
berri ta petoa,
mailota ta kulote
traje konpletoa,
ipurdia atzean
ta tente lepoa;
ea non dagoen ba
Tourmalet puertoa?

5 Zikloturista nintzen
ni ere bilaka,
baginen milaka,
jai hartan irten ginen
kalera pilaka.
Azkar jarri ninduten
aurretik tiraka,
biderik zelaiena
niretzat aldapa,
zerbait nintzela uste ta
zakurraren kaka!

6 Pentsatuaz: —neri hau
ez zait komeniko
utzi eta kito,
bizikletan gehiago
ez naiz ibiliko—
Ordu erdi baino lehen
behar nuen ito,
birikak estu eta
bihotzetik zisko,
baina atera ordu
ez nuen etsiko!

7 Pelotoian serio
denak jota kea
trinko paketea
ezin hartu elkarren
arteko tartea,
hango frenazo eta
hango derrapea,
minberaturik neukan
ipurterrapea,
eskerrak nenbilela
moralez fuertea!

8 “Jefe de filas” tako
ez nuen balio
mila demonio!
Zertarako aritu
prestatzen propio?
Besteek begiratzen
zidaten serio,
bakoitzari berea
nonbait dagokio:
Izendatu ninduten
denen gregario.

9 Atzetikan jarraituz
ahal nuen modura
jaunak zer zen hura!
erretiratutzeko
zenbat duda-muda,
pajara latza eta
hura negargura!
bukatzera zihoan
nire abentura,
min eginda joan nintzen
kuneta zulora.

10 “Ocho” egina neukan
aurreko gurpila
hura zen nahaspila!
Odoletan belaunak
eta txonkatila,
izerdi tanta hotzak,
aurpegi zurbila,
lurretik ezin altxa
nengon erdi hila,
baina ez ote dator
inor nire bila!

11 Ondorio batzuek
atera beharko
ta badira franko,
ez zait gaizki etorri
eskarmenturako,
bizikletan gehiago
ez naiz aterako
nahiz ta joera izan
kiroletarako,
sofan hobeto nago
exerita bapo!

Amonak 90 urte

1991

Sunbillan bazkaria familia osoak.

1991-VI-2

Doinua: *Amodioa gauza tristea*



“Paradan hazi, gero Lekunen, ondoren Koskotenera...”

1 Esan ziguten berriz Sunbillan
bazkari haundi bat zela,
denak bildurik, gaur hamar urte
egin genuen bezala.
Ez gaude gaizki elkartuz gero
sendi osoa honela,
hauxe da giro goxoa eta
hauxe da giro epela,
pena bakarra eserleku bat
hutsik geldituko dela.

2 Paradan hazi, gero Lekunen,
ondoren Koskotenera,
gure amonak eginak ditu
hainbat lan ta ibilera.
Larogeita hamar urte baditu
gorputzez nahiko minbera.
Denak amona zoriontzeko
hemen elkartuak gera,
eta hemendik irtenda ere
jarrai dezagun batera.

3 Beraz, dezagun pozaren pozez
egun haundi bat igaro,
elkarte honek jarrai dezala
era honetan luzaro;
eraman-ezin ta inbidiak
bazter ditzagun zeharo,
eta horrela izango dela
kasikan seguru nago,
zeru erditik begira ama
ere gurekin baitago.

Hara Pregoia

1991

Doinua: *Betroitarena.*

1 Bordan afaldu gendun
lasai eta bare
baina azkenerako
bastante grabe:
Inor ez ginen geure
buruaren jabe,
neu ere galbidean
eta lotsagabe.
Dantza non zen galde,
barrura xuabe,
sarrera debalde,
dena gure alde;
zazpirak arte zenbat
kalamidade!

2 Dantzan egiten gendun
denak diferente,
ganorerik ez baina
burua tente,
ez nekien neukanik
hainbeste aguante
erdi mozkorturikan
hamar atorrante.
Denak elegante,
nahiko baliente,
ni dantzan dezente
musikaren menpe,
baina ez andre eta
ez amorante.

3 Jauzika jota fuego
geunden irakiten,
holakorik ez nuen
igarro aurten,
pista erdian gartsu
hamar astakirten
alkoholaren indarrez
denetik egiten,
hautsi edo eten
giharreak hausten,
bi hauspoak isten,
behar nuen irten;
probatu arte zer den
ez da jakiten.

4 Mostradore aldera
berriro itzuliz
alkoholezko xurrupa
behin eta berriz,
ezpainetan irria,
barruz triste aldiz,
mingaina loditua,
bi begiak diz-diz;
neska bat jo begiz
xarmanta zen egiz,
haretxen inbidiz
ta desio garbiz,
estrategia pentsa
sillan eseriz.

5 Txikitatik izan naiz
mutil lotsakorra
ez banengoen behintzat
seko mozkorra,
neretzat ligatzea
beti da gogorra,
hala ere izan naiz
horretan baikorra.
Aurrean altxorra
neretzako, horra!
mugikor zilborra,
ahoa idorra,
hortan ez nintzen dantzan
bezain bizkorra.

6 Han zihoan zekorra
gustoko larrera,
ona izango al da
bere jarrera!
—Trabajas o estudias?—
lehenengo galdera,
ez nekien zer esan
handikan aurrera;
ba nindoan behera,
farrez lehertzen bera,
ni larri ostera,
hura egoera!
Lotsa ta errabia
biak batera.

7 Baina neskak ez nindun
horren gaizki hartu,
nerekin solasean
baitzen geratu,
eta galdetu zidan:
—Nahi al duk dantzatu?
baina kontuz ez neri
hankarik zanpatu—
Indar denak batu,
berriz pistan sartu,
emeki elkartu;
ze madarikatu!:
Baltsean hasi eta
rok-a bukatu.

8 Zer gertako zitzaidan
ba nekien aurrez,
hala ere ez nintzen
egon beldurrez,
pixkat estutu nuen
baina derrigorrez,
adornatu zitzaidan
ingurua urrez,
biak irribarrez,
eta hitz xamurrez,
balakuak errez
ta hala beharrez
dantzaldia bukatu
zen zoritxarrez.

9 Bota genuen nahiko
dantza saio latza,
ia ezin genuen
bururik altxa;
dudarik gabe nintzen
dantzari narratxa,
hala ere lau orduz
dantza eta dantza.
Izerdi kiratsa,
ihesi neskaxa
niregandik martxa,
hura zorigaitza!
Orduantxe bukatu
zen nere baltsa.

10 Konturatzeko berriz
bakarrikan geunden,
etxeratu nahi nuen
handik lehenbailehen.
Nahiz saiatu pasatzen
ahalik ondoen
guretzako neskarik
salan ez zegoen.
Zer egin ondoren
pentsatzen nengoen,
zegonez nabarmen
esan nuen ozen:
—Hemen alferrik gaude,
etxera goazen!—

1 1 Neskari gabe erre
beharko sasoia,
azkenean gailendu
baietz herdoia;
zein arraio ote da
honen arrazoia?
Ez naiz horren baldarra,
ez naiz nerekoia,
ez naiz fanfarroia
ta nago doi-doia,
berdin da Idoia,
berdin Amagoia;
norbaitek maite banau,
hara pregoia.

Ttikitako beldurrak

1991

Doinua: *Mutil koxkor bat.*



"Eskerrak berriz xukatzen ziren
udaberri amestian,
begiak itsiz amets eginez
barrutiko hariztian".

1 Nahiz eta nintzen gorputz-haragiz
mutiko zail ta zimela,
bakardaderik ez nuen maite
bait nion beldur itzela,
pentsatuz beti neri begira
norbait gordeta bazela
eta horretxek jartzen ninduen
izuti eta tentela,
astunegia bait zen gainean
neraman beldur-fardela.

2 Beldurra nion gauari eta
beldurra arrats beltzari:
lokartzeko-re burua dantzan
eta barrurantz kantari,
halere soinu ta imintzio
ttikienarekin adi.
Beldur guztiak bistan nituen,
beldur guztiak nabari,
motibo gutxi lasaitzeko ta
beldurtzekoak ugari.

3 Jende aurrean behar banuen
agertu edo-ta mintza,
egia esan huraxe ez zen
neretzako zen langintza;
lotsak, beldurrak eta izuak
niregandik ezin zintza,
hargatik baldar ginen mugitzen,
totela genuen hitza,
beti pentsatuz irrigarria
ote zen gure baldintza.

4 Kaletarrari beldurra eta
kalekeriei beldurra,
inguru hartan lagun berriak
biltzea ez zen xamurra;
guretzat bait zen iseka eta
guretzat irri maltzurra,
gure jarrera lotsazkoa zen,
jarrera buru-makurra,
egia zenik ezin sinetsi
baina ez zen ez gezurra.

5 Beldurra nion maistrari eta
apaizari gauza bera;
mamuak ziren bazter guztitan,
mamuak gora ta behera;
poz batek ziur beti zekarren
beldur haundi bat parera,
ta ttikitako gure bihotza
izanik hain sentibera,
nahi eta ere ezin genuen
gure barrua sosega.

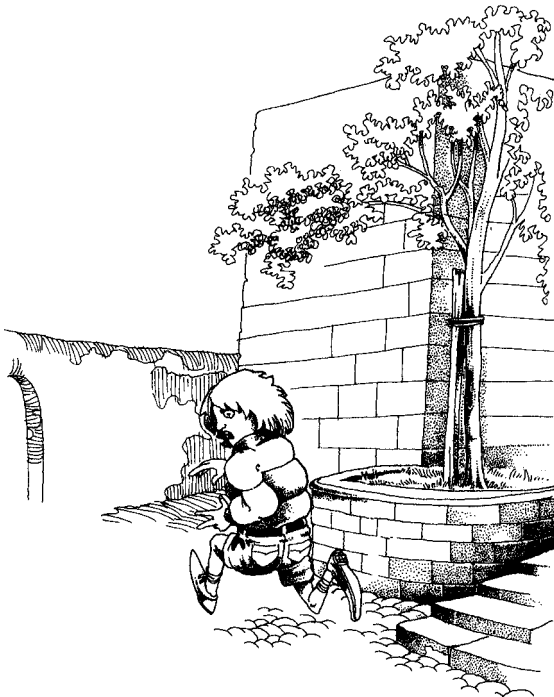
6 Beraz eskolan pasa genuen
beldur eta izu franko,
erderaz ezin ulertu eta
gogorra zen guretzako;
beldurra eta lotsatik gainez,
estimaziotik flako,
nere gogoak, asmo ta nahiak
ez ziren eskolarako,
baina, etxean hala nahi zuten
ta obeditu beharko.

7 “Sakamantekas” nere atzetik
ibili ohi zen askotan,
bide ertzetan beste beldurrik
ez genuen mutikotan;
mamu ugari egunez nonahi,
ta amets gaiztoak lotan,
eskerrak garaiz hasi ginela
txuriz jantzita pilotan,
gogor eginez miseri denak
kanporatzeko asmotan.

8 Heriotzari hura beldurra,
beti hiltzeko beldurrez,
ahal zen guztian eutsi minari
etxekoei esan aurrez.
Nahiz eta esan ez zela ezer
ez nuen sinisten errez,
noiznahi izerdi hotza kanpora
noiznahi ixilka negarrez;
ez nuen hil nahi, nahiz jakin noizbait
behar nuela derrigorrez.

9 Gaxotasunei beldur galanta,
beldurra minez jartzean,
mundu osoa nire gainera
beti holako trantzean,
eta argirik ezin ikusi
barruz dena iluntzean.
Nahiz eta ezin nituen utzi
beldur guztiak atzean,
itxaropena banuen denak
gainditzeko haunditzean.

10 Euritan ito behar izaten
nuen eraso azpian,
ito-larria euri zaparrak
aurkitzen nindun guztian,
euria eta malkoak nahastuz
nere aurpegi bustian,
eskerrak berriz xukatzen ziren
udaberri amestian
begiak itsiz amets eginez
barrutiko hariztian.



Ene barruko korapiloa

1991

Doinua: *Sentimentua sartu zitzaidan.*

1 Ene barruko korapiloa
askatu ezinezkoa
malkozko bertsoz kontatuko dut
egia bezain ziertoa.
Bizipen eder eta gozoa
isil-minetan itoa
ez bait dezaket goza bihotzak
eskaintzen didan jokoa;
nola ez nuen ikusten bistan
neukan maitasun zepoa!

2 Patxadan, lasai bizi nintzena
bapateko eromena,
neskatxa batek nahastu baitu
ene izaera dena.
Zentzugabeko bilakatu du
lehen zentzuzkoa zena,
aztoratu dit ene burua,
aztoratu dit barrena;
ez dakit nola berreskuratu
arestiko atsedena.

3 Beste ezeren beharrik gabe
hain ederki bizi nintzan,
senar leial ta guraso zintzo
eta jator baten gisan.
Baina nor berak nonbait ezin du
agindu bere bizitzan;
orain enetzat sufrimenduak
nahiz nik errurik ez izan,
burua ere ia galdurik
begira nola gabiltzan.

4 Bihotza noiznahi jauzika daukat
ta ezin dut errenditu,
harengan baitut ene arnasa,
gogo eta espiritu;
eta bakarra naizenez ezin
ninteke bitan erditu,
ni haren bila ibili gabe
zertarako dut aurkitu?
Hutsa litzake hemezortzi bat
urte izango banitu!

5 Udaberriko sukarra ote,
gaztetako kalentura,
baina gaitz hori nola ote zait
adin honetan ingura?
Ez dakit zer den, desditxa edo
bihotz beteko mentura,
biak batera sentitzen ditut
tristezia ta lilura,
ezin eskura baitut bihotzez
hainbat maite dudan hura.

6 Ene bihotzak ez zuen behar
orain hainbeste endredu,
zertarako dut hainbat nahaste?
zertan hainbat zoramendu?
Baina maitasun kolpeak nonbait
mugarikan ez omen du,
eta atzera egin dezadan
nabil bastante berandu,
nahiz harengandik urruntzen naizen
burutik ezin dut kendu.

7 Enetzat orain sentimenduei
kasu egitea zail da,
ene bizitza goitik behera
guztiz bait dezake alda.
Eta samina gerta liteke
enetzat holako malda,
salbatu nahi dut ene burua
ta ez dakit nola salba,
denborarekin, heldu bezala
noizbait aldenduko al da!

8 Orain arteko ene bidea
haren erruz da desegin,
eguneroko egin beharrei
taxuz ezin diet ekin;
ta nik nahi ditut zelaiak berde,
zerua garbi ta urdin,
ene bizitza ezta zena
une hontan ez da berdin:
Harekin ezin bizi naiz eta
hura gabe bizi ezin.

9 Fruitu gozoa, tentagarria,
Paradisuko fruitua,
sentitu nuen egunetikan
bihotzez desiratua.
Eta barruan gorde beharra
betirako sekretua,
hartu nuen ta ezin galdu dut
harganako arrastua,
baztertu ezin bi begi haundi
horien begiratua.

10 Etzait komeni bihotz barruan
maitasun hau babestea,
ezin dut ase bihotz eriak
egiten didan eskea,
zerua dolu bihur dezake,
pozkariora nahastea;
baina ez pentsa erreza denik
alde batera uztea,
ikusi eta ukitu ezin:
Maitasunaren tristea!

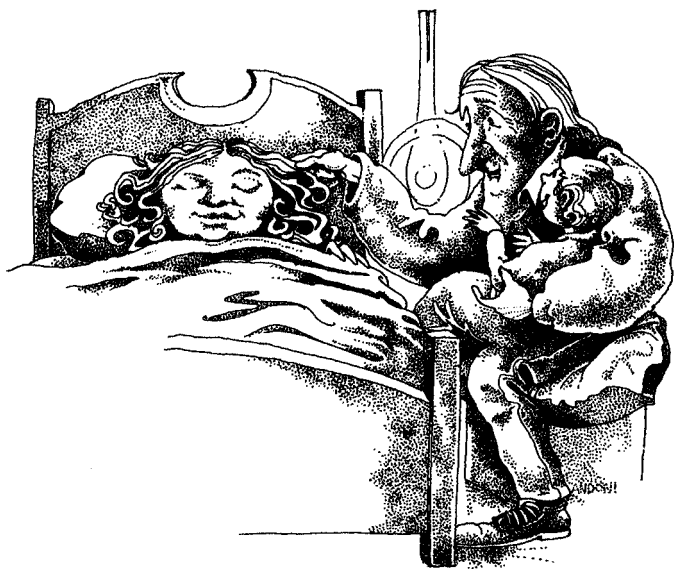
11 Ahaztuko al dut egun batean
gaur ez baldin bada bihar,
ene bihotzak ez bait dezake
maitasun klase hau hausnar.
Nahiz eta jakin inolaz ere
ezin gintezkela elkar,
non aurkituko beti hor nabil
bide galduetan zehar,
aurrean badut ezin begira,
falta badut hura behar.

12 Ai! gizarteko loturarikan
gabe biziko bagina,
sosegatzeko egingo nuke
bihotzezko ahalegina.
Baina oraingo z gozoa dena
gerta ez dadin ozpina,
dena barruan gorde beharrez
haundia da ene mina:
Guzti hau hari esan nahi eta
inolaz esan ezina.

Zertan behar dut sinestu?

1991

Doinua: *Amodioa gauza tristea.*



1 —Zugandik, ama, gau eta egun
zerion otoitz murmurra:
Lehendabiziko “Aitaren” eta
Jaungoikoari beldurra,
eta besteei eman geuk behar
eta geneukan apurra.
Nahiz, ama, zaren maitasunaren
ttonttorra edo gailurra,
haur izanikan, entenditzeko
ez zen ez gauza xamurra.

2 —Jainkoa maite beharra duzu
gauza guztien gainerik,
ona delako eta Semea
eman bait zuen gugatik.
—Eta hainbeste maite gaitula
nola jakin dezaket nik?
Benetan zaila egiten bait zait
zure dotrina oraindik:
Ezagutzen ez dudarik, ama,
nola maitatu ez dakit.

3 —Mingain garbia izan ezazu
inoiz ez maldiziorik,
ez erabili alferrik bada
Jaungoikoaren izenik.
—Baina mingaina haragizkoa
eta gaiztoa izanik,
oilartzen hasi orduko ez dio
biraoa beste gauzarik,
etxetik irten eta ez baita,
ama, entzuten besterik.

4 —Hirugarrena, jai egunetan
jai egin beharra degu,
meza entzunaz, Jaungoikoari
egin otoitz ta erregu.

—Baina eliztar asko ez dira
maitasunaren eredu,
kunplimenduak utzi daitezke
ta maitasunari heldu;
igandez guk jai eginda, ama,
Jaunak, zer irabazten du?

5 —Aita ta ama eduki aintzat
eta bihotzez maitatu,
zure laguntza gurasoentzat,
otoi, ez inoiz ukatu.

—Ta biak izan zarete nire
pausaleku ta ostatu,
zuenganako maitasun hori
oraindik ez zait ihartu,
ta hori hola ez bada, ama,
hori bai dela pekatu.

6 —Lagun urkoa maita ezazu,
haren morroi izan zaitez,
inori txarrik ez egin inoiz,
ezerez inoren kaltez.

—Baina, nik, ama, behar nizuke
gaurko gizartea aurkez:
Mundu erdi bat bestea hiltzen
gizonaren borondatez,
elkar gorroto bait dugu denok
elkar maitatzeko partez.

7 —Gorputzarekin ez izan inoiz
desegoki ta lizuna,
gal dezakezu arima eta
galdu zure osasuna,
horrek bakarrik emango dizu
momentuko poztasuna.
—Baina, nik soilik hauxe da, ama,
gaur galdetu nahi nizuna:
Haragizkoa soilik bada-re
txarra al da maitasuna?

8 —Lapurretarik ez egin arren,
pekatu astuna baita,
eta horrela bazina ezin
zintuzket inolaz maita,
hartu eredu bezela, seme,
zure ama eta aita.
—Hori benetan zaila zaidala,
ama, nahi nizuke aipa,
mundu honetan lapur izanik
hamabitatik hamaika.

9 —Zugandik urrun beti gezurra,
hartu laguntzat egia,
bizipozaren iturri garden
ta barne-gogo argia,
nahiz ta gezurrak aurpegi ona
dakar giza-miseria.
—Baina ez al da, ama, gezurra
munduaren gidaria?
Bele ta putre artean zertan
izan behar dut txoria?

10 —Misteriozko zerbait omen da
zeruko Jaun Erregea,
ulertzen ez ta sinestu behar,
gogorra zure bidea.
Ni ez izanik zure moduko
kristau on paregabea,
ulergaitza zait jartzen didazun
Jaungokoaren legea:
Ikusi ezin, ukitu ezin,
bakar-bakarrik fedea.

11 —Gogoa eta espiritua,
nola ez sentimenduak
ahaztuz gabiltza nora ezean
irentsi gaitu munduak.
Bihotz arimak gauza bat eta
bestea dio buruak,
gogortzen eta zorrozten gaitu
gure giza-inguruak,
oraindik ere Jainko izaten
jarraitzen baitu diruak.

12 —Sarri askotan nire bizitzak
zentzu haundirikan eztu,
aurkitzen bait naiz ia galdurik
eta bidez nahiko estu,
errekak ere ozenkien du
negu beltzean abestu,
hargatikan zait nire barrena
tristeziaz jota beztu.
Ta orain zu-re baldin bazoaz
zertan behar dut sinestu?

Begiak itsi eta

1991

Doinua: *Maitea nahi badezu.*



1 Begiak itsi eta
ametsetan jarriz,
beti bera datorkit
behin eta berriz:
Oporrak, oporrak,
udako oporrak
pixkat goza ditzadan
lan egun gogorrak...

2 Goizez nagikerian
gauean ere bai,
nahiko lo egitea
besterik ez dut nahi,
ohean, ohean,
etzanda ohean,
nahiz bakarrikan edo
konpaini onean.

3 Terrazan gosaria,
bizkarrean krema,
ahal bada tiranahiak
atera aurrena,
ondoren, ondoren,
gosaldu ondoren
hondartzara buelta bat
bazkaldu baino lehen.

4 Toalla zabalduta
hondarretan gozo,
buruki eta guzti
nagoen eroso,
etzanda, etzanda
ahozpez etzanda,
noizbait iritsi behar
guri ere txanda.

5 Begiak itsi eta
ametsetan jarriz
beti bere datorkit
behin eta berriz:
Lanean, lanean,
jo ta ke lanean,
noizbait jubilatzeke
itxaropenean.

6 Berriz fabrikan, beraz,
betiko lekuan
izerdi kiratsa ta
koipea eskuan,
hau lana! hau lana!
ai ama! hau lana!
goizero jaikitzeke
izaten dudana.

7 Egunero muturka
nagusiarekin,
hortzak estutu eta
odolak irakin.
Hamalau, hamalau
hogeita hamalau
urte badaramazkit
eta nazkatu nau.

8 Lantegi zahar hontan
ez nago gustora,
lanik txarrena neri
didate lepora;
egitan, egitan,
hau diot egitan:
Egun guztia pasa
ohi dut izerditan.

9 Izerdi zirrioa
kopetatik behera
ta esnatzea hobe
ez nadin ernega;
beroa, beroa,
daukadan beroa
izugarria da ta
altxata banoa.

10 Hondartzatik bueltatuz,
eskuan bitterra,
itzalean bazkaldu
arkume izterra.
Seiretan, seiretan,
ahal bada seiretan
siesta egin ondoren
freskatu uretan.

11 Gauean paseatu
edota igeri,
zeruan ilargia
dudala gidari.
Ta gero, ta gero,
afaldu ta gero
ohean atsedena
hamar ordu edo...

12 Begiak irekita
ametsa bukatu,
polita izan denik
ezin dut ukatu.
Lanera, lanera,
banoa lanera,
oporrik ez dugu ta
pobreak bait gera.

Seme ttikina

1991

Doinua: *Bizia ez da nehoiz egoiten.*



Seme txikina ari da handitzen.

1 Seme ttikina lo dagoela
joan natzaio albora
hari begira hamaika gauza
etorri zaizkit gogora.
Maitasunaren lorategian
egun batean zen lora,
ta orain nere ondoan nahi dut
edo ez nago gustora;
orain maite dut, lehen maite nuen,
maitatu nahi dut gerora.

2 Dudamudaren zurrunbiloan
batzutan erdi galduta,
maiteko al dut? maiteko al nau?
bihotz barneko burruka.
Hain da ttikia, hain da xumea...
daukat eskutik helduta,
ta ez nuke nahi inoiz dadila
nere aurretik izkuta
nere poza ta zorionaren
giltzarria berak du-ta.

3 Gaur horren ahula eta hauskorra
egunen baten sotila,
gaur horren haurtxo eta mutiko
egunen baten mutila;
irri garbi ta begi gardenez
beti dabil nere bila,
bere arnasa, bere ahotsa
sentitu nahi dut hurbila,
semetxo honen ondoan bizi
eta zahartu nadila.

4 Bere ondoan etzan naiz eta
hasi natzaio hizketan,
nahiz eta lotan jarraitzen duen
hitzegin diot benetan;
beharko ditu laguntza denak
mundu aldrebes honetan
beti ez baita orain bezela
bizi ahalko ametsetan
malkorik ez dut bota nahi gero
penazko negar-minetan.

5 —Zuhaitz emankor izan zaitea
nahiz gaur zeran landarea,
ta ez eraiki diru gainean
zilarrezko aldarea;
ez izan denen jainko ttikia
baizik denen mirabea,
maitasunaren hondogabeko
gordailu amaigabea,
era horretan bizi ta goza
dezazun libertadea.

6 Munduak dakar hondamendia,
mundua duzu petrala,
aurpegi onez nahiz aurkezten den
gizonarentzat hutsala;
irents zaitzake ohartu ere
egin gabe berehala,
etzazu inoiz mundukeritan
ipini zure ideala
balia zaitez munduaz baina,
kontuz ta behar bezala.

7 Putre artetik azkar aldegin
hartu laguntzat usoa,
ez ahaztu oso laburra dela
gure munduko pasoa;
ez zaitez saia aurkitu nahian
hemengo paradisoa
gizonak inoiz ez bait dezake
lortu zorion osoa,
bizitza sarri samina baita
gutxi batzutan gozoa.

8 Jaio ta bizi, bizi eta hil,
hara zertarako gauden,
aginteak ta diruak ez du
inortxo salbatzen hemen;
bizi erdia ikasten pasa
nolatan bizi behar den,
ikasi ordu, beste erdia
ez gaude gustora, zeren,
heriotzari begira ezin
bait dugu hartu atsedeen.

9 Itxuraldi hau hain da laburra,
hain dugu bizi urria,
ireki zure maitasunaren
harkaitzeko iturria,
zeuk ere edan bertatik eta
ase zure egarria,
nigarra bazter ahal baldin bada
eta zabaldu irria,
gauak eguna legez bait dakar
neguak udaberria.

10 Dasta ezazu seme maitea
zelaien berdetasuna,
udaberriko zeru urdina,
neguko hezetasuna,
goza ezazu gaueko izar
argien edertasuna,
bereiz itzazu senda belarra
eta sasiko asuna;
hori horrela gerta dagizun
da nere eginkizuna.

11 Esnatu naiz ta bi begi urdin
nituen aurrez begira,
ta nere amets gaizto guztiak
bertan izkutatu dira.
—Zer ari zera hemen aitatxo?—
neri galdezka hasi da.
—Nahiz gaur lez beti ez heldu biak
batera egun sentira,
goizero, seme, zukan dadila
piztu eguzki ditzira—.

12 Ekainek adi entzun dit baina,
apenas ulertu didan,
belaunetatik txirristan behera
irristatu zait segidan;
bere begiek esan didate
zoriontsu dela nigan;
mundu hontako zorion puxkak
hara nolakoak diran,
zertan ibili haizez puztuta
haundikerien desiran.

Hamabi urte nituen

1992

Doinua: *Ai gure antzinako.*



1 Hamabi urte nituen,
mutiko flakoa,
bizkor antzekoa,
inon ezin egon den
horietakoa,
berrogei kilo eskas,
zorrotza mokoa,
bi hankamakil eta
meharra lepoa;
hara bertsoan neri
gertatutakoa.

2 Egunero eskolara
arrebaren bila
eskuan makila
joaten nintzenean
gaua zen hurbila;
ni izuak pasea,
aurpegi zurbila,
bi kilometro oinez
ta beldurrak hila;
kontsuelo bakarra
errezu isila.

3 Anderregi aurretik
pasatzerakoan
bizia jokoan,
libre ibiltzen bait ziren
zakurrak kanpoan;
ta behin ohartzera
nituen ondoan
bi polizia-zakur
daduzkat gogoan;
oraindik ere ez zait
susto hura joan.

4 Zaunkarekin batera
jauzia gainera
eta ni gainbehera;
nioen: —Hauxe diat
nere akabera.
Baina Pantxo Rodriguez,
nagusia bera
agertu zen oihuka
larri ta artega;
hil eta piztu nintzen
mundura atzera.

5 Te han hecho mucho daño?
Ya lo siento chico!
esan eta kito,
zakurrei atzetikan
joaz bi ostiko,
baina ez zituen ez
fuerte jota hilko,
ta ni berriz milagro
ez ninduten ito;
zakur haiek markatu
ninduten betiko

6 Geroztik baldin badut
zakur bat ikusi
egiten dut jauzi,
edo disimuloan
agudo ihesi.
Lasai bizi nahi eta
ezin lasai bizi,
berdin-berdin zait zakur
edota nagusi;
neuk ere doberman bat
behar dut erosi.

7 Zakurrekin jarraituz
hau ere gogora
nahiz ta ez gustora:
“Espaloiak kaketan”
dela gaurko moda.
Paseatzera ezin
atera inora
jasan gabe zakurren
perfumezko froga;
zerbait pentsatzeko ere
garaia izango da.

8 Kalez-kale dabilta
zabalduz gorotza
eta zaunka hotsa,
señorito horiek
non daukate lotsa?
non dituzte bozala
eta kate motza?
lege guztiak lasai
ohi dituzte bortxa;
non dago udalzainen
araudi zorrotza?

9 Paseatzen ibili
ohi gaitezen lasai
aste egun ta jai,
zakurzale entzun hau
patxadan ta alai:
Palak saltzen dituzte
erratzak ere bai,
garbi zuen opilak
ez egon gure zai;
zuen zakur kakarik
inork ez dugu nahi!

10 Zakurrak ez al daude
hobeto mendian
beren armonian?
Edota baserria
zaintzen atarian,
sagutan arbisoro
edo pinudian,
ta udaran errekan
lasai igerian;
zertan kotxe artean
ta kale erdian?

Gauero nire burumuinari

1992

Doinua: *Amodio gauza tristea.*

1 Gauero nire burumuinari
gogoeta bat dario:
Bizitza honek, gure bizitzak
ba ote duen balio.
Zorionikan txikina azkar
bihurtzen da kalbario,
irri egiten ahaztu zaigu,
noiznahi malkoak jario;
zerbait nahi nuke esan negarra
bihur dadin bozkario.

2 Orori jarri nahirik gabilta
neurri estu ta zehatza,
baina argitik iluneraino
distantzia hori non datza?
Edo denontzat berdina al da
etsipena ta esperantza?
Eta pozetik atsekabera
nork neurtu hain bide latza?
Guztia baita muga ezina,
guztia baita neurgaitza.

3 Gorrototikan maitasunera
ez dago distantziarik,
biak batasun bat osatuaz,
biak konplize izanik.
Negarra eta irria, berdin
hain hurbil elkarrengandik,
nola bereizi handi ta txiki
edo txarra onagandik,
inor ez baita gaizki ta ongi
berdin bereizten duenik.

4 Abilak eta trebeak gara
ona txartzen, txarra ontzen,
handia dena txikitzen eta
txikia dena handitzen.
Batentzat ongi ta besteari
gaizki zaio iruditzen,
zenbat den asko, zenbat den gutxi
geuk dugu erabakitzen,
gero mundua nola dihoan
ez naiz batere harritzen.

5 Bizilekutik hilobiraino
hain da distantzia motza
pentsatu hutsez gelditzen zaigu
izozturikan bihotza;
halere goza nahian gabiltza
gure bizitza mingotsa,
eguzkialde nahi dugu baina
berez ez al da laiotza?
bizitzen hasi orduko presta
behar bait dugu heriotza.

6 Gure arteko diferentziak
ezartzen ditu diruak,
dirurantz doaz gure bideak,
lanak eta helburuak,
dirurantz doaz gure errezu
eta gure erreguak,
bazterturikan gizontasunak,
irentsi gaitu munduak,
basapiztien grinaren grinaz
galdurik bihotz-buruak.

7 Munduratzean argi berdina
du denontzat eguzkiak,
baina batzuri lainoek estal
ohi dizkiote izpiak,
batzuk bizitza garratza eta
begiak malkoz bustiak,
gutxi batzuntzat aberastasun
eta zorion eztiak,
nahiz heriotzak berriro ere
berdintzen gaitun guztiak.

8 Erreketako ur garden hura
usteldu zen betirako,
ta goizaldeko aire freskoa
kirasturik dago bapo,
gizonak elkar hiltzen ta hori
ez da gure onerako.
Hain aldrebesak zergatik ote
gara eta zertarako?
Txuri-beltzean dugun bizitza
kolorez nahi dugulako.

9 Nahiz zoriona ustegabe
askotan diguten ostu
badugu zertaz alaitu eta
zertaz irri, zertaz poztu;
maitasunaren alde eginik
bizitza hontan apostu
lortu daiteke zorion piskat
bihotza ez dadin hoztu;
pobreoi bide hori bederen
inork ezin digu moztu.

10 Gizonok sortzez ditugun muga
horietan errenditu
behar genuke, baina guretzat
horrek lan gogorrak ditu.
Gure ezinak ta eskasiak
onartuko bagenitu
eromenezko ibilera hau
baietz kolpean gelditu,
ta ilun dagoen bizipozaren
izarra berriz argitu.

Jon Sarasuari

1992

(E.H.B.E.ko 14. boletina)



Bertsotan ez dugu frogatu. Pilotan diferentzia handiak daude gure artean. Guri ez zitzaigun flekilorik mugitu ere.

Luzamendutan luzatuz, eta oraindik ere geroko geroaren gerorako utzita daukagun txolartearen sarrera modura edo, lehen entrega, bihotzez Jon Sarasuari.

*Ez omen dakik nola liteken
oraingo bertsoa maite.
Talentu zenbait dutenek aisa
esplikatuko diate.
Zorrotzegiak kamuts-herrian
nekez luzitzen dik bate,
Liliputera joan beharko duk
han konprenituko haute.*

(X. Amurizaren Txoriak eta Txoriburuak)

1 Liliputera joan gabe ere
hemen badaukak laguna,
bertso munduan haurtzarotikan
izango duk ezaguna:
Eskolarteko txapelketetan
txapeldunen txapelduna,
ta orain berriz txapelketaren
aurka mintzatzen zaiguna.

2 Txapelketekin ez dago ados,
hona oraingo kasketa,
nahiz ta etxeko bitrina daukan
txapel ta kopez beteta,
faboritorik eta morborik
gabe nahi du txapelketa,
Liliputera joan beharko du
hori ez zegok hemen eta.

3 Orain artean lortutakoa
txapelketari zor dio,
hainbeste plaza, hainbeste ospe
horiek direla medio,
ta orain bere kontra protesta
gogaikarria dario...
Alternatiba aurkeztu beza
kontuak ez dik balio.

4 Belodromoan protestarekin
sortu zuen hainbat nahaste,
gero hasi zen: —Hau ez nuen nahi,
ta hori ez nuen uste.
Eta Peñaren txapela ere
ilundu zuen bastante...
Jakintsu batek aurrez ikusi
beharko luke hainbeste.

5 Saiotan gaia aurrez ematen
dutela esaten ari da,
ta horrelako bertso saioak
antzerkiak omen dira.
Nire ustetan horietatik
behar luke erretira
nahiz ta jaitsiko zaizkion bere
bertso saioak erdira.

6 Famaren karga ez duela nahi,
ai, sinistuko bagendu!
Jende aurrean gustora dago,
ez da sekula atzendu,
han eta hemen agertzen zaigu
Maiatza edo Abendu,
ta antzerkia eginda ere
berdin-berdin kobratzen du.

7 Ez dabil mantso, ez dabil gozo
hor ziria, han ezkarda,
saio batean harrotu zen ta
eman zuen adarkada:
Haizea hartzera bidali gintun,
ez zetorren ezertara...
Jende aurrean errespetoa
ere gauza ederra da.

8 Besteek ere utzi dituzte
txapelketako bideak,
utzi dituzte jaialdi handiak
bultzatuz saio libreak,
hemen bakoitzak atera dizkik
aurrera bere ideak,
baina biderik nonbait ezin du
topa gure adiskideak.

9 Nahiz ta gaztetan errebeldia
ohi den gauza naturala,
jakin behar du diskurtso horrekin
ia nazkatu gerala,
gaurko bidea ez bada ona
non da bere eginahala?
Saioak utzi eta has bedi
antolatzaile bezala.

Kilometroak-92

Oiartzunen

1992

Arbasoen oihartzuna

- 1 *Arbasoen oihartzuna
iritsi da Oiartzuna,
orain ikusi beharko
zein den gure erantzuna.*
- 2 Nahiz eta erderaz entzun
beti euskaraz erantzun,
bestela agur Euskadi
eta adio Oiartzun.
- 3 Urtean egun batean
euskaraz bete-betean,
gainontzeko egunetan
lasai erdera "maitean".
- 4 Beraz "vasco por un día"
askorentzako egia,
hori da hori benetan
jarrera zoragarria!
- 5 Zer seme klase gara gu
ta zer euskaldun eredu?
Gaixorik daukagun ama
geuk hiltzen uzten badegu

- 6 Euskarari buruz mintza
moda-modako ekintza,
ez badugu erabiltzen
alfer-alferriz gabiltza.
- 7 Euskarari buruz gutxi
mintza edo erakutsi,
euskaraz mintza gaitezen
ta beste kontuak utzi
- 8 *Iritsi da Oiartzuna
arbasoen oihartzuna,
aurrera ere euskaraz
beraz gure erantzuna,*
- 9 *Beraz gure erantzuna
da arbasoei entzuna,
aurrera ere euskaraz
bedi gure oihartzuna.*

Eskuara, euskara edota euskera

1 Eskuara, euskara
edota euskera,
Eskuara, euskara
edota euskera,
maldiziorik ere
ez duen hizkera.

Ai, oi, ai,
ez duen hizkera,
eskuara, euskara
edota euskera.

2 Balio baldin badu
txakur ta haurrentzat,
balio baldin badu
txakur ta haurrentzat,
beste guztiok ere
har dezagun aintzat.

Ai, oi, ai,
har dezagun aintzat,
balio baldin badu
txakur ta haurrentzat.

3 Ez ote du merezi
guztion arreta,
ez ote du merezi
guztion arreta,
hitzegiteko ere
balio du eta.

Ai, oi, ai,
balio du eta,
ez ote du merezi
guztion arreta.

4 Joka dezagun herri
jator baten gisan,
joka dezagun herri
jator baten gisan,
—Hizkuntza ere bazuten—
ez dezaten esan.

Ai, oi, ai,
ez dezaten esan,
joka dezagun herri
hator baten gisan.

5 Oilarrak kukurruku,
idiak marrua,
oilarrak kukurruku,
idiak marrua,
ta euskaldunak erderaz,
hori amorrua!

Ai, oi, ai,
hori amorrua!
Oilarrak kukurruku,
idiak marrua.

6 Baldin bada euskaldun
guztion lokarri,
baldin bada euskaldun
guztion lokarri,
hitzezin dezaiozun
euskaraz elkarri.

Ai, oi, ai,
euskaraz elkarri,
baldin bada euskaldun
guztion lokarri.

7 Baldin eta Herria
badugu gogoan,
baldin eta Herria
badugu gogoan:
Euskara paperean,
euskara ahoan.

Ai, oi, ai,
euskara ahoan,
baldin eta Herria
badugu gogoan.

8 Euskara paperean,
euskara ahoan,
euskara paperean,
euskara ahoan,
gugandik ez dezala
erderak eroan.

Ai, oi, ai,
erderak eroan,
euskara paperean,
euskara ahoan.

9 Antzinako jentilen
hizkuntza ber-bera,
antzinako jentilen
hizkuntza ber-bera,
maldiziorik ere
ez duen hizkera.

Ai, oi, ai,
jentilen hizkera:
Eskuara, euskara
edota euskera.

Unanueren eskubia

1992

Doinua: *Ai, gure antzinako.*

1 Bertsotan behar diot
mutil honi ekin
umorearekin
lagun artean asko
bait dugu hitzegin;
eskubiz jo ezker
ohi digu hutsegin
ikusit hutsarekin
odolak irakin,
pilotaria omen da
eskubi horrekin!

2 Aski da markatzea
eskubi aldera
edo zabalera
ikusteko eskubiz
daukan jokaera,
besoa kakotuta
hori da jarrera!
nola joaten gara
hori ikustera?
Ez dago sarturikan
boleaz airera!

3 Mutilak hobetzeko
badu esperantza
ta umore latza;
eskubia sartzean
isiltzen da kantxa;
eskubi horrek non du
pilotari antza?
Non du indarra eta
non du segurantza?
Hirutikan ezin du
pilotarik altxa.

4 Mutiko hasi berriak
dizkigu gogra
ta ezin du mejora,
horrelako eskubiaz
ez goaz inora,
ikusten dudanean
pizten zait polbora,
hiru txapa azpira,
beste hiru gora
eta gainontzekoak
frontoitik kanpora.

5 Aitaren, Semearen,
Espirituaren
izenean, amen!
Horrela segitzerik
ez zegoek hemen,
nola hire lagunak
lotsatuta gauden
aholku hau jarraitu
arren eta arren:
Eskubiz entrenatzen
has hadi lehenbailehen.

Santo Tomas egunez

1992

Doinua: *Ai gure antzinako.*



1 Santo Tomas egunez
Donosti aldera
jira eginak gera,
beti izandu dugu
harako joera.
Han ibiliak gera
aurrera ta atzera
galdutako zakur zahar
horien antzera,
ehun mila baginen
gutxi gora behera.

2 Konstituzio plazan
hura ikusmira!
jendea begira:
Barazki ta abere,
gaztain ta mizpira.
Bi semeak besotik
tira eta tira,
azkenean txistorra
erostera jira,
larehunean pintxo
erotu al dira!

3 Txistorra oso garesti,
garesti taloa
hura zen paloa!
Mizpirak ere mila
pezetan kiloa.
-Aita, beste bat nahi dut.
-Nik karameloa.
-Erosi hau ta hori...
betiko leloa;
zergatik ote naiz ni
horren memeloa?

- 4 Klase guztietako
errifak salmentan
bazter guztietan;
pausoa nora eman
saltzailea bertan,
gainera herriaren
aldeko lanetan
ari omen zirela
zioten benetan,
hala ere guztiak
erderaz hizketan.
- 5 Zerramatzarra ere
kaiolan etzanda
nahiko pulpa janda,
ailegatu zitzaion
hari ere txanda.
Tokatuko balitzait
guretzako ganga...
Ondoan lau petardok
egin dute eztanda,
hura erotokia
egia esanda.
- 6 Zapata beltzak lohiez,
seme bat erreta
besteak kasketa,
laurok ere beztuta
geneukan kopeta;
seko amaitua zen
gure berriketa,
diruz hustuta baina
jenioz beteta,
holako eskarmentu bat
ona da tarteka.

7 Noizbait ginen eromen
hartatik eskapa
hura gure planta!
Emazteak oihua,
seme batek zaunka;
ta ondoren gertatu
zitzaigun galanta,
guri gertatu behar
horrelako marka:
Kotxera joan ginen
ta kotxea falta.

8 Atotxako dorrera
tasisa hartuta,
hortzak hestututa;
munizipal ziztrinek
zuten haren kulpa;
burua ere neukan
zeharo galduta,
bidai hartaz nengoen
ongi damututa,
tasisa ordaindu nuen
eta gero multa.

9 Gure Opel txikia
gaizkileen gisan
han zegon gerizan,
dorrean sartu orduko
bistan ageri zan.
Nahiz eta guk errurik
batere ez izan
denok urduri geunden
guztiok dardaizan,
matrimonioa ere
sartu zen krisisan.

10 Etxerako bidean
berriro autoan,
geurea gogoan,
denok isil-isilik
hobe zelakoan,
prozesio guztia
barrutik zihoan,
hartaz ez zen mintzatu
inor luzaroan,
geroztikan ez gara
Donostira joan.

Senar maitea, bazoaz, beraz

1992

Doinua: *Bizia ez da nehoiz egoiten.*

1 Senar maitea, bazoaz, beraz,
dena erabakia dago,
ilusioak eta ametsak
bertan behera, akabo;
horregatikan lur jota eta
etsipen beltzean nago,
halere zure erabakia
onartu nahi dut zeharo,
baina, bihotza hustu nahi dizut
aldegin baino lehenago.

2 Gazteak ginen, oso gazteak,
ni artean mukizua,
biak elkarri begiratuaz
piztu zen maitasun-sua;
lehendabizian erreparoa,
lotsa edota izua,
gero esku ta ezpaineak topo...
hura zen paradisua!
Ahaztu al zaizu elkarri eman
genion lehen musua?

3 Bakar-bakarrik gelditu ginen
munduan bakarrik biek,
oraindik ere gaur bezelaxe
ongi gogora dezaket.
Dena galdu da ta arrazoia
zein den ba al daki batek?
Seme-alabei ere neronek
argitu beharko diet...
Oraindik ere gogoan dauzkat
haserako egun haiek.

4 Ezkondu ginen maitemindurik
lehen egiten zen modura,
usain dezaket, uki dezaket
orduko gure lilura.
Zergatik lehengo bozkarioa
bilakatu da tristura?
Zegatik da gaur samintasuna
egun hartako mentura?
Ahaztu al zaizu ezkondu ginen
egun miresgarri hura?

5 Gora ta gora zihoan sendo
gure arteko maitasuna,
seme batekin kimaberritu
genuen gure ituna.
Ta orain berriz, hau da desditxa
gureganatu zaiguna!
Erdi-erditik txikitu dugu
koloretako albuna...
Oraindik ere gogoan daukat
Aitor jaio zen eguna.

6 Nerea zena zuretzat eta
zurea zena neretzat,
gure bizitza maitasunean
eraiki genuen behintzat.
Baina, nonbaite emanak ditut
pauza oker ta traketsak
eta ilargi zuri argia
estali du hodei beltzak...
Ahaztu al zaizkizu orduko asmo
eta orduko ametsak?

7 Bigarren haurra izan genuen,
maitasunaren edarra!
Ni omen nintzen zure emazte,
zure maitale bakarra.
ta orain, berriz, nahizta ez zeran
hain amorante suharra,
nahiz ta ez zeran gaurtik aurrera
izango nere senarra...
Oraindik ere gogoan daukat
zure orduko irrifarra.

8 Maitasunezko itsas zabala
gazia bezain gozoa,
oraintsu arte zakartu gabe
urdin eta eroso.
Orain tamalez, uste gabean
gaiztotu da itsasoa,
eta bakarrik uztera zoaz
zure emazte gaixoa...
Ez duzu ahaztuko orain arteko
zeure bizitza osoa.

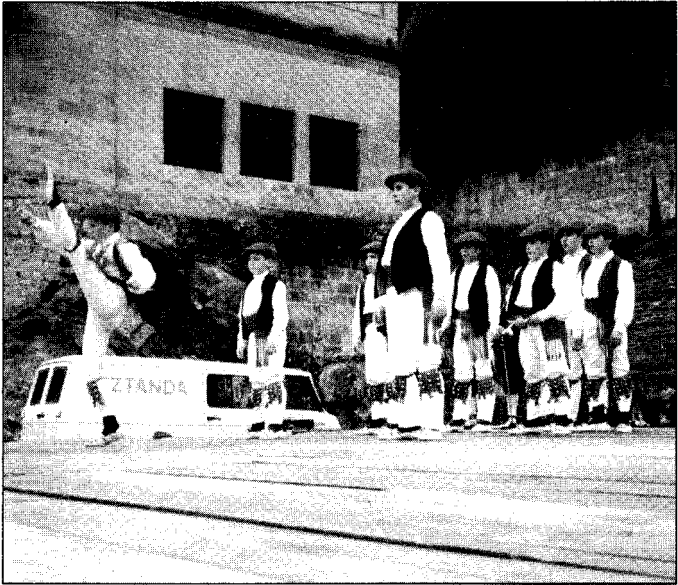
9 Hamabi uda, hamabi udazken
eta hamabi negute,
berdin hamabi udaberri ta
guztira hamabi urte
elkarri eskainiz geure bizitza
amodioaren truke.
Ta orain gure umeengatik
hauxe esan nahi nizuke:
Nola oraindik txikiak diren
laster ahaztuko zaituzte.

10 Gure itsasoa lapastu zen ta
berak biok gaitu ito,
lehengo balaku eta laztana
gaur oihu eta ostiko.
Ta orain joan aurretik esan
nahi dizut ozen ta tinko:
Nahiz ta etsipena heldu daitekeen
bihar ez bada etziko,
ez ahaztu gero uzten duzuna
uzten duzula betiko.

Baserri txuri-gorrietako

1992

Doinua: *Txoriak eta txoriburuak. (Anje Duhalde)*



Euskara, Ekainen hanka bezain goian balego!
"Haurrak, ikas zazue..."

- 1 Baserri txuri-gorrietako
ke urdin zerutiarra
ekaitz gaiztoen eragin txarrez
galtzen ari da indarra;
baina herri hau ez da izandu
sekula herri koldarra,
gaindituko du, seguru egon,
gazteleraren oldarra.

- 2 Haurrak euskaraz, zaharrak berdin,
gazteekin ez da giro,
modernidade guztien jabe
baina kontzientziz txiro;
hasi beharko behetik gora
eta astiro-astiro,
euskara zaharrak bere lekua
eskura dezan berriro.

- 3 Euskaltegiak, ikastolak ta
ia ikastetxe denak
euskaldun dira, beraz aukera
badu abertzale denak;
baina, badira —Gora Euskadi!
oihu egiten dutenak
eta semeak erdal eskolan
hezitzen ari direnak.

- 4 Periodiko ta irratietan,
E.T.B.dos-en bezala,
oraindik ere gazteleraren
alde beren eginahala,
irakurlea, audientzia...
betiko aitzaki petrala,
horrela euskara nola izango da
gure hizkuntza nazionala?

5 Euskaraz jakin, erderaz mintza
horrela ezin dugu jarrai,
euskaldun asko bilakatu da
bere hizkuntzaren etsai,
abertzaleak direla esan
eta euskarari jai-jai!
Agintariak errudun dira
baina -vasco-ak ere bai.

6 Beraz, oraindik gailentzen doa
gogor hizkuntza arrotza,
nola baztertu, nola ahaztu
gure zaharren hitzotsa?
Indar dezagun, gora dezagun
Euskal Herriko abotsa
egungo euskal murmurioa
bihar dadin abarrotsa.

7 Negua luze eta beltz doa
luzeegia apika,
baina eguzki irripa ere
ikus daiteke aldika;
gurean mintza etxe ta kanpo,
builaka edo isilka,
ez gaitezela euskararekin
batera jausi amilka.

8 Paper handia jokatu izan du
gugan edukazioak,
—Habla cristiano!— zioen beti
etsaiaren lezioak;
baina paperak aldatu dira,
aldatu posizioak,
epeak jartzen aspertu gara,
fuera kontenplazioak!

9 Gure arbaso eta aurrekoek
zuten euskarazko hitza,
euskaraz hasi, euskaraz buka
mundu honetako bizitza;
eta gu orain adarra jotzen
edota zertan gabilta?
Ez dakienak ikasi beza,
dakiena bedi mintza!

10 Zenbaiten ustez gaizki gabilta
jaso nahirikan euskara,
gaur egun dugun erdal-giroa
ezin omen dugu alda;
birreskuratu nahi dugulako
radikalak omen gara...
Kendutakoa eskatzen dugu,
ta hori pekatu al da?

11 Baserri txuri-gorrietako
ke zerutiar urdina
itzali dadin norbait ari da
jartzen bere ahalegina;
ez ote gara izango gero
berriz indartzeko dina?
Ai! abertzale eta euskaldun
egitazkoak bagina...

Lazkao Txiki nor zen

1992

Doinua: *Ez nau izutzen. (X. Lete)*



“Joxe Migel zen haren izena,
Iztueta abizena...”

Lazkao-Txikiren ezkerrean, Joxe Luis Lekuona, Lexoti bertsolaria.

1 Lazkao Txiki nor zen galdetu
zidaten lehengo batean,
eta ni ere nonbait nengoen
horrelako aldarlean...
Tirriki-tarra erantzun nien
patxadazko txolarlean
bertsozaleak ugaltzen joan
zitezen gure artean.

2 Era honetan agertu nien
neronek nekien dena:
*-Joxe Migel zen haren izena,
Iztueta abizena;
baserrikoa, baserritarra,
senideetan seigarrena,
Lazkaomendin jaio ta bertan
hazi, bizi ta hil dena.*

3 Aurpegi leuna eta ibilera
oso pausu handikoa,
ilea urdindu ta gero ere
zirudien mutikoa;
*bere hitzetan jarrita, hara,
gizon honen fisikoa:
Mutil txikia, arkume edo
bildots baten antzekoa.*

4 Bertsolaria apartekoa,
jaiotzetik bertsolari,
umoreraiko beti pronto ta
tristeziarako nagi;
*inoiz gutxitan isilik eta
sarritan bertso kantari,
bertsoak eman dio bizia
eta berak bertsoari.*

5 Ez zen azaltzen doinu, errima
eta neurrien mirabe,
gaztetatikan bait zen bertsoen
sekretu guztien jabe;
kantari, berriz, ahots apalez,
goxo, ezti eta bare...
bertsorik ezin liteke ulertu
Lazkao Txikirik gabe.

6 Kantari hasi baino lehenago
jendearen irrifarra
edo algara lortzen zekien
bertso egile bakarra,
eta kantari hasitakoan
ziria eta piparra
azken puntuan sartzen maisua,
pikaroa ta azkarra.

7 Gaiak horrela agintzen eta
askotan alabeharrez,
zekien barre egin arazten
ironiaren indarrez,
ta berdin-berdin ohartzeko
jartzen gintuen negarrez
bihotza ukituz barreneraino
bertso triste ta xamurrez.

8 Garaipen eta sariak ere
aitatu behar ondoren,
berrogei urte baino lehenago
guztiengandik nabarmen;
urte haietako garaipenetaz
bakarrikan bi aipamen:
Gipuzkoako txapeldun eta
Euskal Herriko bigarren.

9 *Hasi Uztapide ta Zepairekin,
geroztik ez zen gelditu,
Mitxelena ta Xalbador ere
ohi zituen errenditu,
ta bazekien Egaña eta
Maialen nola gainditu;
lau belaunaldi dantzan jartzeak
ez al du nahiko meritu.*

10 *Gure artetik joan zaigu ta
euskadunok triste gauzka
bere bertsoak, ordea, gure
artean utzirik dauzka,
baina, ez zuen amodioan
aurkitu gustozko bazka
ta segidarik gabe, tamalez,
gelditu da bere kasta.-*

11 *Saiatu nintzen garbi agertzen
Joxe Migelen figura,
jarri zidaten nahiko arreta
jarri zidaten ardura,
eta besterik ez zitzaidanez
momentu hartan burura,
era horretan bukatu nuen
nire berriketa hura.*

12 *Lazkao Txiki nor zen galdetu
zidaten lehengo batean,
eta egonik erantzuteko
umorezko aldarlean,
azaldu nien gizon hau nor zen
patxadazko txolarlean,
ta baditugu lau bertsozale
gehiago gure artean.*

Aiako Harria

1992

Doinua: *Mendian gora haritza.*



1 Amaren altzo beroan
bezela bere ondoan
sentitu ohi naiz run-kuttun-kuttun-
kuttuna gogoan.
Begiak itsiz lehengoan
gogoa haize-hegoan,
berriro ere Aiako Harri
maitean nengoan.

2 Burkail hotz eta ilunak,
pareta heze lizunak,
garai bateko pilota leku,
hormatzar hiztunak;
baina zure erantzunak
nirearen oihartzunak,
kontaizkidazu halakon baten
zeuk dakizkizunak.

3 Urrezko mendi tontorra,
erromatarren altxorra,
Katatxuloko urre guztien
babeslea, horra!
Euskal Herriko gandorra
eta zaindari hilezkorra,
Gipuzkoa ta Nafarroaren
mugarri jatorra.

4 Nahiz ta nahiko higitua
oraindik ez hain ahitua,
Santson handiak izkutatzeko
zeukan teilatua.
Mairen Izpiritua,
Basajaunen sorlekua
oraindik ere zaintzen dituzun
menditzar gurtua.

- 5 Gertu nahi zaitut eduki
nahiz ta beti ezin uki,
ez nago lasai baldin banago
zugandik urruti;
izan dezazun erruki
esango dizut beldurti:
Oraindik ere zarela nire
ametsen barruti.
- 6 Ardien bazka tokia,
putre zaharren batzokia,
igandetako ibiltarien
muino egokia;
naturaren olerkia,
egunaren bekokia,
Eguzkiari jentilek egin
zioten aulkia.
- 7 Basapiztien kabia,
haizearen jauregia,
Nafarroako ate nagusi
edo ataria.
Mendien buruzagia,
kurriloen gidaria;
gurea zaintzen aspertzen ez den
mendi gudaria.
- 8 Begiak itsiz lehengoan
gogoa haize-hegoan
ibili nintzen run-kuttun-kuttun-
kuttuna gogoan,
amaren altzo beroan
bezela bere ondoan,
berriro ere Aiako Harri
maitean nengoan.

Entzunaz ene balada

1993

Doinua: *Ai, hori begi ederra.*



“... geure ikurrin eta guzi”.

- 1 Entzunaz ene balada
senti daitekeen zirrara:
beldurra eta ikara.
Ikusirikan gure herrian
etsaiak daukan patxada,
gaitza da, baina, hala da,
eskualdunak omen gara...
Jaunak anpara gaitzala.
- 2 Lehen guztiak gudari
etsaiarekiko adi
ilusiotan igari.
Orain ordea, lehengo laguna
bihurtu zaigu aurkari
vasco jendea ugari,
jeltzaileak mandatari
Pesoeren zerbitzari.
- 3 Ea, Eue, batetik
Pe ene uve bestetik,
boterearen eskutik.
Hatxe bek ere burua dauka
oraindik lehengo lepotik...
Nik ez dut ulertzen tutik,
baina, badakit zergatik
gauden horrela oraindik.
- 4 Arzallus eta Arregi,
Buesa eta Jauregi...
Herri batentzat gehiegi.
A eredia ikastetxeetan
eta ikastolak eri,
honela ezin dugu segi
amildegiz amildegi
eta miseriz miseri.

- 5 Politiko, politiko!
ez zaitut oso begiko,
traje beltzeko ijito.
Zueri esker gure herria
bihurtu da eszeptiko,
hainbat farsa ta errito,
gero atzetik ostiko...
gorde zaitezte betiko.
- 6 Orain dena ta paktua,
gure kontrako tratua
zoritxarren olatua.
Agur asaba zaharren doinu
xamurrezko euskal kantua,
hau bada gure patua
guztiz madarikatua
etsipenez markatua.
- 7 Jarraituz oraingo martxan
gaude egoera latzan
etsipenezko baratzen.
Igarririkan Gobernu honek
nondik nora garamatzen,
denok zulora ez gaitzan
ezin gara egon zalantzan
ta jarri gaitezen dantzan.
- 8 Bide honetatik ihesi
hutsetik gaitezen hasi,
Ez bait dugu hau merezi.
—Gora Euskadi!— berriro ere
beharko dugu garrasi,
bihotz kolpea nagusi,
mitin, kantu ta eresi
geure ikurrin ta guzi.

Ironiazko koktela

1993

Doinua: *Dozena bat bertso berri.*



1 Gure anbulatorioa
bertsoz jipoitzera noa
bada hamar bat bertso idazteko
nahiko motiboa.
Funtzionarien feudoa,
medikuntzaren saldoa;
hona, Gizarte Segurantzaren
Salbe ta kredoa.

2 Telefonoz hartu txanda,
bihar bertan, hau da ganga!
Ordua ere "once y media"
erderaz esanda.
Goiz guztirako parranda
ziur horrera joanda;
harritzekoa ez da mediku
bakarra izanda.

3 Aginduak paretetan:
"No fumen" horko horretan,
eta "Silencio por favor", berriz
letra handietan.
Gaixotasunen errekan
gainbehera goaz kunetan;
sano dagona ere gaixotu
egiten da bertan.

4 Zerbitzu honetan gaude
herri atzeratuen pare:
Gaixo dagona funtzionarien
beldur ta mirabe.
Nahiz garen bertako jabe
anparo handirik gabe...
dirudutenak igual ez, baina,
behartsuei galde.

- 5 Ez dihoala ederki
jakin edozeinek daki,
nahiago nuke hori aldatzeko
zer egin baneki.
Errezetaren aitzaki
jubilatuen biltoki
bilakatu da gaixotetxea
poliki-poliki.
- 6 Gaixo begi edo hortzak,
min buru edo bihotzak,
berdin-berdin da, alferrik dira
deiar dar mingotsak.
Buru-makur eta lotsak,
geure etxean arrotzak;
otso artean gaizki ibili
ohi dira bildotsak.
- 7 Nahiz ta guztion burutan
lekutan daude lekutan...
Mediku finak eta otzanak
Txindokiren puntan.
Jartzen gaituena sutan
hau da lautatik hirutan:
Sendagile onak direla, baina,
etxeko kontsultan.
- 8 Eskatuz espezialista
buka ezinezko lista,
lau hilabete itxaron behar,
ezin da sinista.
Denok garenez aldizka
horrelakoen kronista
nik diodana edonork noiznahi
dezake egizta.

9 Noiz helduko da iraultza?
Jaunak, hau ez bait da martxa...
Gure diruak nora doazen
badaukat zalantza.
Ai, Gizarte Segurantz!a!
Zurea ez da ez txantxa...
Aspaldi galdu zuen gaixoak
zugan esperantza.

10 Buka dezadan nobela
ironiazko koktela,
sendagileren bat haserretu
daiteke bestela.
Sendatzekotan gibela
presta ezazu sakela
eta Opus-era zoaz zu ere
besteak bezela!

Gaia jarrita

Euskaldunon Egunkarian argitaratuak

Oceano Andrades

Oceanoren positiboak
ez nau gehiegi harritu,
atzerritarrak ezin baitira
ekipoan errenditu.
Sendagile ta zuzendaritza
jokoz kanpo utzi ditu,
Errealean ez genuke hainbat
ezbehar eta delitu,
gure taldeak geure mutilez
osatuko bagenu.

1993

Soldadutzarako zozketa

Cetmea hartu eskutan eta
soldadutzara joatean,
kakizko zenbait analfabetok
hartu ohi zaitu menpean.
Bertan hainbeste gazte galdurik
milatik gora urtean,
ez joan, gazte, uko eginez
indarra duzun artean,
hango 'firmes' ta 'apunten' ezta
behar gure gizartean,
jeneral karka ta txuskeroak
utz gaitzazue pakean.

1993

Tejero erregimen irekian

Berriro ere kolpistarentzat
justiziak kapotea,
baina ez da hain arriskutsua
Tejeroren bigotea,
okerragoak libre dabilta,
justiziaren torpea!
Trikorniorik ez dute baina
herriari garrotea,
latzagoa da politikoen
eguneroko kolpea.

1993

Atotxa

Txuri-urdinak Atotxa zaharran
ezin dira errenditu,
Anoetako estadioak
bereganatuko ditu.
Nostalgiaren ttantta batekin
hauxe nahi nuke argitu:
pena haundirik ez nuke izango
nahiz Atotxa despeditu,
Toshack ta bere atzerritarrak
agurtuko bagenitu

1993

Ikurrinaren mendeurrena

Ifarra ta Hegoa
bi zatitan, hara!
Nafarroa kanpoan
lasai dugu laga,
abertzale aleak
zatiturik gara,
etsaia etxean da
hau da hotzikará,
gaixo euskaldun egiten
gaituen euskara...
Zertarako ikurrina
herririk ez bada?

1994

Xenpelarren heriotzaren 125. Urteurrena

1994

(Argia egutegian argitaratuak)

1 Xenpelar oso abila zela
askori diot aditzen
bertso kantari eta idazten
asko omen zen luzitzen.
Hura ez zen ibiltzen
kantuz dirua biltzen
oraingo hauen moduan,
debalde festa prestatzen zuen
gogoia zuen orduan.

2 Ehun eta hogeita bost urte
joan dira hil zenetik,
abenduaren zortzi batean
izurrite batengatik.
Bertsotan gaztetatik
berrikuntzen atzetik
sortuz doinu ta neurriak,
saiatu zen ta haren ondoren
jaio zaizkigu berriak.

3 *Ia gureak egin du eta
aizak Manuel mainontzi,
betroiarenak ta Pasaiako
plazatik hainbat notizi...*
Nahiz ta ez diren gutxi
kantatu gabe ez utzi
alferkeriak utzita,
eta gaur bertan Erreterira
egin deiogun bixita.

Anaia Faustino eta Josuneren Ezkontza

1994

Doinua: *Izotz ondoko eguzki (Lete-Iriondo).*

Lagun hauentzat gure
kantu amestia
Faustino ta Josune
bikote ezta:
Euri gozoa eta
eguzki izpia,
maitasun *ortzadarrak*
behar duen guztia. (bis.)

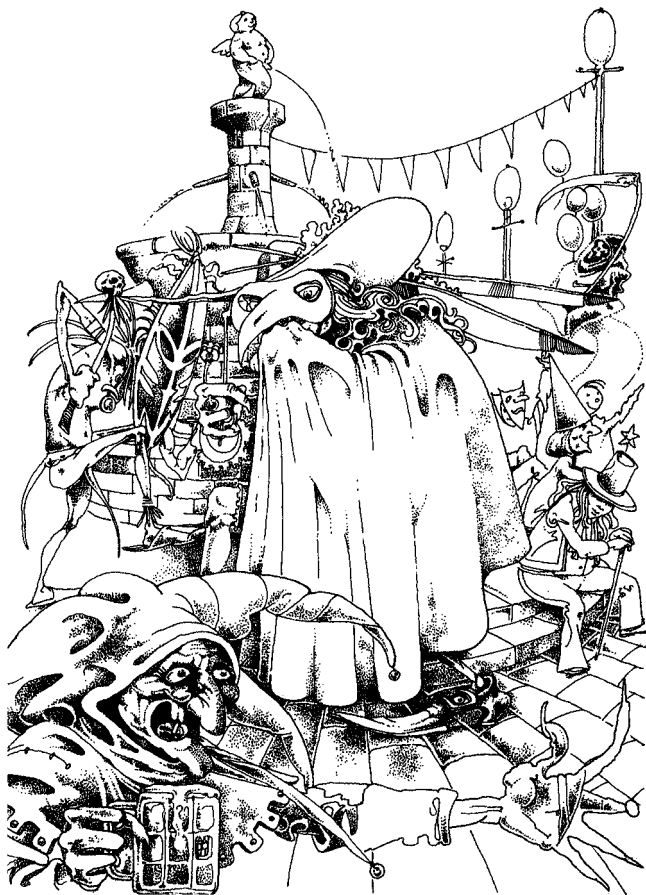
Zuen maitasunaren
eguzki gorria
zuentzat epeltasun
irrikagarria
uda ta negu bion
bizi-iturria
nahiz egunero gorde
goizero berria. (bis)

Zuen maitasunaren
iturri gardena
zuentzat edaririk
desiratuena
uda ta negu mendi
goitik datorrena
nahiz egunero edan
agortzen ez dena. (bis)

Ihauteri, ihauteri

1994

Doinua: *Galtzaundi.*



Neri deritzait mozorro
apellidua momorro
izengoitiz birigarro
deitzen didate kattarro

1 Urte guztirako ere
ez dago hain gaizki:
janari goxoz enpo,
edari onez busti,
gero kalera atera
mozorro ta guzti
itxuraz aldatuta
hainbat giza-pizti.

*Ihauteri, ihauteri
gurekin nork nahi du segi?
Ihauteri, ihauteri
mozorro bat, bi aurpegi.*

2 Otsoak uxatzeko
artzaien antzera
edota Erromako
apaizen legera
guk ere hartzen dugu
mozorro tankera
baina gure helburua
ez da orduko bera.

*Ihauteri, ihauteri
mozorro bat, bi aurpegi
ihauteri, ihauteri
gurekin nork nahi du segi?*

3 Ostegun Gizena ta
Ostiral Flakoa,
Larunbata Normala
Igande bapoa,
Astelehen-asteartez
ez al da nahikoa?
Hausterre egunarekin
aste konpletoa.

*Ihauteri, ihauteri
gurekin nork nahi du segi?
Ihauteri, ihauteri
mozorro bat, bi aurpegi*

4 Kalera irten eta
ez dago atsegin:
Mutilak neska dira,
neskatilak sorgin,
dantzariak herrenka,
herrenak poxpolin,
panpinak atso zahar ta
atso zaharrak panpin.

*Ihauteri, ihauteri
mozorro bat, bi aurpegi
ihauteri, ihauteri
gurekin nork nahi du segi?*

5 Lantzeko Zarpantzarrek
jarririk iladan
berdin leku zelaian
berdin-berdin maldan
dantza egiten dute
trakets eta baldan
joale hotsak jarraituz
tolon-tilin-talan.

*Ihauteri, ihauteri
gurekin nork nahi du segi?
Ihauteri, ihauteri
mozorro bat, bi aurpegi*

6 Baserririk baserri
zaharren usantza
gurdira igo eta
soinu eta dantza
batek irrintzi eta
besteak arrantza
edozeinek ematen
dio honi antza!

*Ihauteri, ihauteri
mozorro bat, bi aurpegi
ihauteri, ihauteri
gurekin nork nahi du segi?*

7 Saiheski ta xolomo
ta ogi txigorra...
laster haratuztea
datorkigu, horra!
Garizuma badator
ilun ta lehorra
arimak ordain dezan
urteroko zorra.

*Garizuma, garizuma
hau da hau etorkizuna!
Garizuma, garizuma
arimaren osasuna.*

8 “Hautsetik zatoz eta
hauts izango zara”
entzutean berriro
tripetan zirrara,
fuera margo gorriak
ta fuera maskara...
Pazko egunez gu ere
berpiztuko gara.

*Garizuma, garizuma
arimaren osasuna
Garizuma, garizuma
hau da hau etorkizuna!*

*Neri deritzait mozorro
apellidua momorro
izengoitiz birigarro
deitzen didaten kattarro*

9 Itxuraz aldatuta
hainbat giza-pizti
kalera irtetzen gara
mozorro ta guzti,
janari goxoz enpo,
edari onez busti...
urte guztirako ere
ez dago hain gaizki.

*Ihauteri, ihauteri
horrela dezagun segi
ihauteri, ihauteri
mozorro bat, bi aurpegi.*

Itxurak itxura

1994

Doinua: *Esateko ez naiz lotsa.*



1 Gazte askoren itxura
eta daukaten piura
umore sanoz azter ditzadan
garaia heldu da.
Beraz, hau, hori ta hura...
berritsu baten modura,
baina, burlazko barrerik egin
gabe inoren kontura.

2 Horko PEÑA horko BASKA
sortu den modako kasta
kale ertzetan pilatuz lortu
duten errakasta;
batek kokotean hazka
besteak litrona dasta...
Zeinek ordena ote lezake
era horretako lardaska?

3 Gazteri honen ametsak
nahiz ta ez izan traketsak
konprenitzeko beti ez dira
izaten errezak,
fuera militar aketzak!
fuera armazko defentsak!
diote, baina, jazten dituzte
militarren bota beltzak.

4 Galtza bakero berriak
urdinak edo gorriak
eta modaren modaz ez dakit
nondik ekarriak,
edertasunez urriak
itxuraz berregarriak:
bi belaunetan ta ipurdian
zulo ikaragarriak.

- 5 Kazadora ipurdian
ta bizkarra agerian,
bat tapatuta bestea bistan,
aldrebeskerian;
pintura beltza begian
ta ibilera nagian
zapata takoi-handietatik
ia-ia erorian.
- 6 Hau da itxura arrotza!
zaharrak gaituzte lotsa,
igual jertsea azpitik eta
gainetik gorontza,
neskek ilea motz-motza
edo gandorra zorrotza,
mutilek, berriz, ile luzea
eta atzean mototsa.
- 7 Mutil edo neskatoa
KOLEGA edo TRONKOA,
galtza moreak, jertsea zazpi
koloretakoa;
kate lodiz gerrikoa
itxurarik gabekoa
ta sudurretik zintzilik, berriz,
beren belarritakoa.
- 8 Beste batzuren joera
luto betezko jazkera,
jertsea beltza, TXUPA ere bai
galtzekin batera,
beltza aurretik atzera
eta beltza goitik behera
baina, ilea igual berdea
martzianoen antzera.

9 Amaituaz azterketa
umorezko berriketa,
orain benetan bota nahi nuke
azken gogoeta.
Kalean jarriz arreta
ilundu ohi zait kopeta
gazte jendea serio eta
triste ikusten dut eta.

10 Kale gorriko kultura
lanik ezaren tristura
ilusioaz alaitu dadin
garaia heldu da.
Birreskuratuz lilura
eta *itxurak itxura*
oraindik ere bizi daiteke
bizitzaren abentura.

Zahartzaroa daukat hurbil

1994

Doinua: *Esateko ez naiz lotsa.*



- 1 Zahartzaroa daukat hurbil
ta ez nago batere trankil
azken aldian nabil serio
apal eta umil;
lehen lerden eta sotil
orain ximur eta zurbil...
Dena utzita fraile sartzeko
pentsamentuetan nabil.

- 2 Zahartzaroaren altxorra
ikusi dezaket, horra:
gaztaroko hainbat gehiegikerik
utzitako zorra,
jaitsi da gure gandorra
eta handitu zilborra,
galtzak gerrian ezin lotuta
ipurdi aldean sobra.

- 3 Joan zen gure aukera
sasoiarekin batera
eta gainera ohartu gabe
kasikan kolpera.
Gorputz-arimak minbera
zeharo eskastu gera,
lehen etxean ez ginen sartzen
ta orain ezin atera.

- 4 Eguneroko borroka
gaitzak inola ezin bota,
gaur tentsioa jaitsia eta
biharko igota,
bi pausu emanda jota
ajez josia nagota:
Tendinitis bi belaun gainetan
eta bi oinetan gota.

5 Zahartzaroari ihesi
medikutan gera hasi
hau debekatu, bestea kendu,
hura galerazi.
Honela ezin gera bizi,
hau al genuen merezi?
hankak makildu, lepoa mehetu
ta tripa galanta hazi.

6 Pozaren partez tristura
datorkit bihotz-burura,
min handirikan ez izan arren
noiznahi arrenkura.
Ardoaren partez ura,
kamamila ta berdura...
Ai, hara zertan gelditu zaigun
lehengo lepazoko hura!

7 Gauzak ez dira ez berdin
lehengo gozoa gaur ozpin
urte gutxitan zer egin duen
naturak nirekin:
Lehen buruz sendo eta fin,
gorputzez lirain ta panpin,
ta orain berriz gorputzez sendo
eta burutikan arin.

8 Mahaiean nintzen nagusi
berdin gozo edo gazi
igual zopa bukaeran ta
oiloa lehenbizi
nahiz eta hezur eta guzi
mesprezurikan ez deusi
jan eta edan ezin gelditu
eta orain ezin hasi.

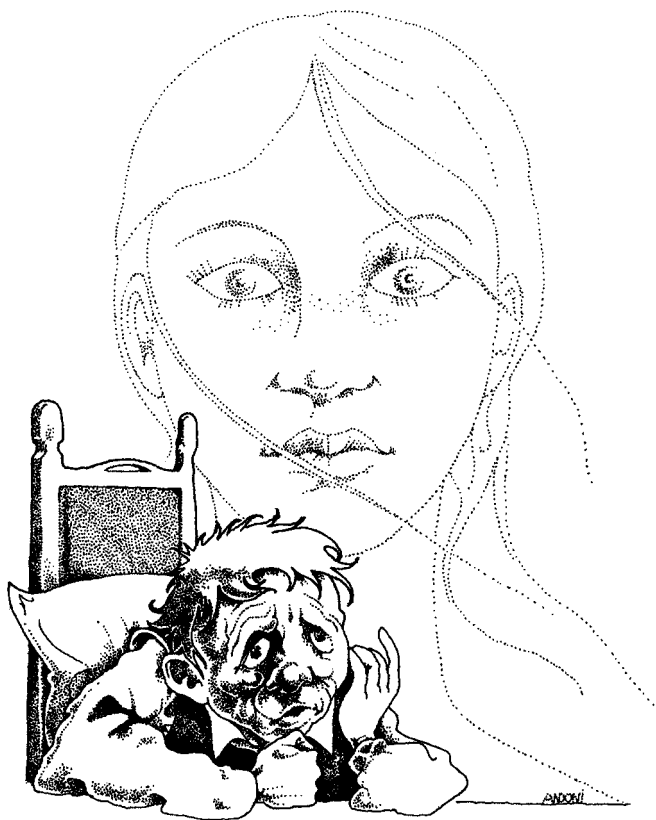
9 Maitatzen nintzen galako
egunean lau asalto
gauean bitan, goizez bestea
siestarako pronto.
Orain aldatu naiz pranko
eta aitortu beharko:
larunbatean saioa eta
aste guzirako planto.

10 Naizena eta nintzena,
nintzena eta naizena
diferenteak direla oso
gauza nabarmena,
baina orain azken-azkena
hau da esan nahi nukeena:
Umore ona dela urteek
kenduko ez didatena.

Maitemindu naiz

1994

Doinua: *Ludi bizitza abesti gozoz.* (L. Txiki)



1 Maitemindu naiz zurekin, neska,
mutil koskor baten eran,
eta geroztik bizi izateko
hauxe nahi nuke aukeran:
Zure itsasoan igeri egin
ta zure zeruan hegan,
zure itzalean babestu eta
zure iturritik edan.

2 Lau haizetara oihu egingo dut
lau haizetara garraisi,
ez dakitenek jakin dezaten
ez dakitenek ikasi,
orain arteko bizilekutik
banihoala ihesi
honez aurrera nahi dudalako
zure bihotzean bizi.

3 Horretarako oraindik nola
inolaz ez den berandu
nere bihotza nere bizitza
zuri nahi dizut zabaldu,
nere gutizi bakarra zein den
hara garbiro azaldu:
Zuri begira ñir-ñir jarrita
zure begietan galdu.

4 Zure gauean lokartu nahi dut
ta zure loan amestu,
ondoren zure egunsentian
esnatu eskurik-esku
eta zu ere gozo esnatzeko
murmurioan abestu
kantatu xamur bat belarri ertzera
besarkatuz estu-estu.

- 5 Egunez, berriz, izango zara
neska, nere pausaleku,
nere arrazoi bakarra eta
nere bizitzaren mentu...
Goitik behera zure izateaz
nahi nukeenez jabetu
zure argitan eseriko naiz
ta zure aurpegian letu.
- 6 Maitasunaren aldabak era
honetan jo didanean
eta bizitza honetako zentzu
dena galdu dudanean
bakar-bakarrik hauxe nahi nuke
jarriz zure aldamenean:
Maitasunaren musika entzun
zure isiltasunean.
- 7 Lokarri lodiz, lokarri sendoz
zuregana nauzu lotu,
nere jo-muga bakarra zara
nere gailur, nere bortu.
Neguan ere zure epela
ez bedi inoiz agortu,
horrela nere barruko izotza
zure sutan bedi urtu.
- 8 Ez dut hain garbi ikusten bide
honek nora garamatzen,
ni behintzat ezin ninteke bizi
beti zure esperantzan,
noizbait nahi nuke eguzkia hartu
ondoren zure hondartzan,
zure uhinetan bustita berriz
zure hondarretan etzan.

Nahiz ta dakidan

1994

Doinua: *Ludi bizitza abesti gozoz. (Lazkao Txiki)*

1 Nahiz ta dakidan basamortura
doala nire mezua,
norbaitek jaso nahi baldin badu,
hona nire errezua:
Zergatik pizten dugu hain errez
grina gaiztoaren sua
alde batera zeharo ahaztuta
maitasunezko musua?

2 Apaltasunak txikiena ere
bilaka ohi du handia,
handitasuna gauza ona da
txarra da handikeria...
Pekatu denak gorrota lasai
baina ez pekataria
gure gorputza izan ez dadin
arimaren hilobia.

3 Gizonak tiroz defenditzen du
oraindik bere legea
tiroz bakea, erlijioa,
tiroz bere ohorea...
Guk lege onik ez dugu behar
gizon onak bai ordea
erdoildu ez dadin, kamustu ez dadin
maitasunaren goldea.

- 4 Nahikoa izan ta gehiago behar
gizakion miseria,
gehiago daukan hari begira
grina eta inbidia...
Janak gosea kentzen du eta
edariak egarria,
baina diruak ez du aseko
gizonon zekenkeria.
- 5 Hau nirea da, hori ere bai
lehendabiziko hitzetik,
bihotzak gogor, barkamenik ez,
ahal bada egurra atzetik...
Ta mendekuak ez du gauza onik
esan nahi nuke zergatik:
Gaiztoen pare jartzen bait gaitu
ta barkamenak gainetik.
- 6 Gizona dabil ideal baten
ametsa bete ezinez
eta norbaitek betetzen badu
bide garbi ta duinez
haren atzetik joango gara
lurperatzeko ahaleginez...
Ameslaria hil dezakegu,
baina haren ametsik ez.
- 7 Norgehiagokak berekin ditu
makina bat muturreko,
berdin da anaia zapaldu edo
anaia eduki menpeko...
Zertan prestatu gaztea horrela
hurkoa menderatzeko?
Haurrak hezitzen saia gaitezen
gizonik ez zigortzeko.

8 Ni, ta ni, ta ni, jarriak gaude,
nitarrak gara zeharo,
bost behar, hamar izaki eta
hogeita hamar nahiago...
Kentzea gauza txarra da baina,
ez ematea txarrago,
norbait beretzat bizi denean
besteentzat hilda dago.

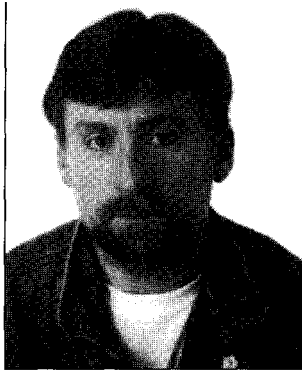
9 Lagunak pozten saia gaitzen
hauek harritzen ez ezik,
maskararik ez, itxurarik ez,
argi, garden ta biluzik...
Kosta ahala kosta bizi ditzagun
gure egun apurrak pozik
nola hiltzen den ez baitu axolik
nola bizi garen baizik.

AURKIBIDEA

Antton Kazabon, katanbegi galduaren begi-belarriak (Joxerra Garzia)	7
Ehiztaria. Oiartzungo Bertso paper lehiaketa. 1. Saria. 1987	13
Osasuna, mundu honetako odasuna. Etxegiña Saria (Elgoibar). 1. Saria. 1988	19
Sagardotegian. Lekuona Saria (Oihartzun) 3. Saria. 1988	23
Jo Pilota. "Azala" musika taldearen -Mari Gaizto- diskan argitaratuak. 1989	29
Urtarrilatik abendura. Hendaiako Iparragirre Saria. Aipamen berezia. 1989	33
Amari. Berako Bertso paper lehiaketa. 1. Saria. 1989	37
Asto Terrorista. 1989	41
Retegi-Tolosa. Anoetako finala. 1989	47
Ihesi joan zaidan maiteari. 1989	51
Esnatzerakoan. Xenpelar Saria (Euskaltzaindiak). 3. Saria. 1990	57
Bakarrik goza ohi digun festa. Algortako B. Enbeita Saria. Aipamen berezia. 1990	63
Aita, zergatik zaude negarrez? Algortako B. Enbeita Saria. Aipamen berezia. 1990	67

Errenteriarri. Zapirain Saria (Errenteria) 2. Saria. 1990	73
Gipuzkoako finala. 1991	79
Porrusalda I —Errealari— 1991	83
Porrusalda II —Politikoei— 1991	85
J. Barrionuevo (Euskaldunon Egunkarian argitaratua) 1991	87
Hogeita hamalu urte. Lekuona Saria. (Oiartzun) 3. Saria. 1991	89
Amonak 90 urte. Sunbillan bazkaria familia osoak. 1991	95
Hara pregoia. Algortako B. Enbeita Saria. Bertso Eskolen arteko 2. Saria. 1991	97
Ttikitako beldurrak. Algortako B. Enbeita Saria. Bertso Eskolen arteko 3. Saria. 1991	103
Ene barruko korapiloa. Algortako B. Enbeita Saria. Aipamen berezia. 1991	109
Zertan behar dut sinestu? Zapirain Saria (Errenteria) 1. Saria. 1991	113
Begiak itsi eta. 1991	119
Seme ttikina. Araba-Bizkaiako I. Bertso paper lehiaketa. 2. Saria. 1991	123
Hamabi urte nituen. 1992	129
Gauero nire burumuinari. 1992	135
Jon Sarasuari. 1992	139
Arbasoen oihartzuna. Kilometroak 1992 Oiartzun	143
Eskuara, euskara edota euskera. Kilometroak 1992 Oiartzun	144
Unanueren eskubia. 1992	149
Santo Tomas egunez. Zapirain Saria (Errenteria) 2. Saria. 1992	151

Senar maitea, bazoaz, beraz. 1992	157
Baserri txuri-gorrietako. 1992	161
Lazkao Txiki nor zen. 1992	165
Aiako Harria. Lekuona Saria (Oiartzun).	
2. Saria. 1992	169
Entzunaz ene balada. 1993	173
Ironiazko koktela. 1993	177
Euskaldunon egunkarian argitaratutako batzuk (Ozeano Andrades, Soldadutzarako zozketa, Tejero errejimen irekian, Atotxa, Ikurrinaren mendeurrena)	
1993-94	181
Xenpelarren heriotzaren 125. Urteurrena. 1994	185
Anaia Faustino eta Josuneren Ezkontza.	
Oiartzungo Ozentzio Ermitan. 1994	187
Ihauteri, ihauteri. Euskadi Irratiako Bertso paper lehiaketa. 1. Saria. 1994	189
Itxurak itxura. Lazkao Txiki Saria. (Ordizia) 3. Saria. 1994	195
Zahartzaroa daukat hurbil. 1994	199
Maitemindu naiz. Lekuona Saria. (Oiartzun) 2. Saria. 1994	203
Nahiz ta dakidan. 1994	207



Antton Kazabon

Lehenik eta behin, bertso jarri hauek kantatu ahala, bapatean ulertu eta gozatzekoak direla esan behar. Eguneroko hizkera herrikoi, errez eta xamurra erabili ohi du egileak liburuska honetako bertso sail ezberdinetan zehar.

Hitzekin jostatuz, gai ezberdinak jorratu ditu, irakurleak kantatzerakoan, bertsoekin batera sentimenduak askatu eta hegan egin dezan. Maitasuna, heriotza, herria, gurasoak... Denetik. Batzutan serio eta gordin, eta bestetan umorearen ukitu ironikoa nagusi.

Antton Kazabonek, bertsoak argazki eta batez ere marrazki ugariz ilustratuta apainduak aurkeztu dizkigu, edukia alaitu, eta dotoretzea helburu dutelarik.



Oiartzungo Udalaren
laguntzarekin argitaratua

ISBN 84-89080-22-4



G